ikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

KAFKAOKUR*

İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ · SAYI 1 · EYLÜL-EKİM 2014 · 8 TL

*...ben edebiyattan ibaretim.

"Yağmura bırak kendini; bırak yağmurun çelik okları vücudunu delip geçsin... Ve her şeye rağmen orada kal; seni ansızın sonsuz ışığına boğacak olan güneşi dimdik bekle." Franz Kafka

ISSN 2148-6824

#KAFKAOKUR

2 Yaşam ve Efsane
Gökhan DEM, KAFKA

4 Gözlem, Yolcu
FRANZ KAFKA

6 Ne demiş Kafka?
Gökhan DEM, KAFKA

8 Fikir Mektebi Veyahut Dergiler
SALİH SAMET GÜR, Deneme

10 Bir Ali Lidar Röportajı
AYŞEGÜL ERÖZYÜREK, Röportaj

11 Gidiş Dönüş
NERGİS SELİ, Anlatı

12 Savurgan Oğul'un Dönüşü
ESRA PULAK, Sonat

15 Virginia Woolf'un Kendine Ait Bir Odası
OZAN KIRICI, Kitap İnceleme

17 Bende kalın... Benimle...
İLAZKIZ, Anlatı

18 VAR mı OLUŞÇULUK [VAROLUŞÇULUK]
AYŞEGÜL ERÖZYÜREK, Felsefe

20 KAFKA, SARTRE, CAMUS, WİLDE
SÖZLER

22 Özgürlüğün Peşindeki Rehineler
KÜBRA M. BÜYÜKKIYICI, Deneme

23 Kısa Bir Ölüm
KARDELEN AĞIM, Anlatı

23 Halüsinasyon
MERVE ÖZDOLAP, Şiir

24 İnsanlar ve Şeytanları
GÜVEN TURAN, Deneme

25 Kadın, Çalılıklardan
SİMGE EKİCİ, Şiir

26 Korkuluk
ONUR TUNCAY, Öykü

28 Sırça Fanusta Bir Kelebek
ZEYNEP NUR ÇANDIR, Sylvia Plath

30 Köprüden Geçen Karanfil Kokulu Kadın
EKİN GÖKGÖZ, Deneme

31 Whiskas sonrası Suikast.
DOĞA DUYMAZ, Öykü

34 Kadın Olmak
HAVVA KURTTEKİN, Deneme

35 Ters Açı
EMİN ÜNLÜ, Şiir

36 Soledad
CENGİZHAN GENÇ, Şiir

37 Sıradışılığın Şairi CEMAL SÜREYA
YUNUS ÜNSAL, Cemal Süreya

39 Küçük Bir Kafka Sınavı
KARLA REİMERT, Şipşak Kafka

40 Akbaba
FRANZ KAFKA, Kömüren Şipal

41 Son Şeyler
İçerik Adına

Yazılarınızı, çizimlerinizi ve çalışmalarınızı editor@kafkaokur.com adresinden bize ulaştırabilirsiniz.

KAFKA OKUR

Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

Kafka • İki Aylık Edebiyat Dergisi
Sayı 1 • Eylül - Ekim 2014 • 8 TL

İmtiyaz Sahibi
Gökhan Demir

Yayın Yönetmeni
Ayşegül Erözyürek

Düzelti
Fatih Cerrahoğlu
Burcu Baraz

Kapak Resmi
Sernur Işık

İllüstrasyonlar
Sernur Işık
Ceren Demiral
Hilal Kosovalı

İletişim
editor@kafkaokur.com

Abonelik
bilgi@kafkaokur.com

Yayın Türü
Yerel, Süreli Yayın

©Her hakkı saklıdır
Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dahil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Kafka Okur

"...ben edebiyattan ibaretim, başka hiçbir şey değilim, olamam."
—Franz Kafka

Kafka Okur ilk sayısı ile giriyor *dergi* dünyasına, size merhaba demeden önce sözün önü ile kulak verelim sevgili Cemil Meriç'e. Dergiler için diyor ki Meriç;

"

Şöhreti fethe koşan bir aydınlar ordusu. Kimi yarı yolda kalacak, kimi yol değiştirecektir bu akıncıların. Belki hiçbiri varamayacaktır hedefe. Genç düşünce, dergilerde kanat çırpar. Yasak bölge tanımayan bir tecessüs; tanımayan, daha doğrusu tanımak istemeyen. En çatık kaşlılarda bile insanı gülümseten bir "itimât-ı nefs", dünyanın kendisiyle başladığını vehmeden bir saffet var. Tomurcukların vaitkâr gururu. Bir şehrin iç sokakları gibi mahrem ve samimidirler. Devrin çehresini makyajsız olarak onlarda bulursunuz. Müzeden çok antikacı dükkânı, mühmel ve derbeder. Kitap, istikbale yollanan mektup... Smokin giyen heyecan, mumyalanan tefekkür. Kitap ve gazete... biri zamanın dışındadır, öteki "an"ın kendisi. Kitap, beraber yaşar sizinle, beraber büyür. Gazete, okununca biter. Kitap fazla ciddi, gazete fazla sorumsuz. Dergi, hür tefekkürün kalesi. Belki serseri ama taze ve sıcak bir tefekkür. Kitap, çok defa tek insanın eseri, tek düşüncenin yankısı; dergi bir zekâlar topluluğunun. Bir neslin vasiyetnamesidir dergi; vasiyetnamesi, daha doğrusu mesajı. Kapanan her dergi, kaybedilen bir savaş, hezimet veya intihar.

"

Kafka Okur'un *dergi* olması fikri yüreğimize düştüğünden bu yana, ekip olarak amatör bir ruh ama büyük inançla hummalı bir çalışma içerisine girdik. Konu edebiyat olunca, konu sanat olunca ruha dokunan düşünceler bizimle oldu hep. Okuyucu ile buluşmak istediğimiz satırlar, birlikte yol almak istediğimiz sadık dostlarla beraber, bir kelime ile bir yüreğe nasıl dokunabiliriz, okuyucunun beklentisine nasıl cevap verebilirizin mücadelesi içinde olduk hep. Bir itiraf; evet yorulduk, tartıştık, ağladık ve bildik ki sorumluluğumuz büyük, bildik ki biz sizlerle olmayı gerçekten istiyoruz. Edebiyatla nefes almayı, sanatla nefes vermeyi...

Ve Kafka Okur ailesine dahil olmaya davet ediyoruz sizi. Yazmaya, çok yazmaya, okumaya, çokça okumaya. Yazalım, çizelim, okuyalım... Kabuğu çatlatıp içinde bulunduğumuz Fikir Sanat ve Edebiyat doğumunun gerçekleşmesine tanıklık edelim. Bu anlamda yazılarınızı, çizimlerinizi, fikirlerinizi bekliyoruz.

Ve dahi Sosyal Medya ve Blog dünyasında karşılaşmış olma ihtimalimiz oldukça yüksek. Kafka Okur 2013 Hürriyet Bumerang Ödüllerinde "En Tarz Blog Birincisi" olmuştur. Kafka Okur, Blogger olmanın önem arz ettiğinin farkındadır. Blogger hakkında birikim ve deneyim sahibidir. Blog ve Blogger'lara önem veriyoruz ve bu anlamda Blogger'lara dergimizde sık sık yer vereceğimizi belirtmek istiyoruz.

Sohbetimize dergimizin satırlarında devam edeceğiz bundan sonra.

Dergi dünyasına hoş geldik, hoş bulmanızı diliyoruz.

İyi okumalar...

Gökhan Demir

Yaşam ve Efsane

Gökhan DEM

"Franz Kafka söylem üretmez, kişiler ve durumlar yaratır..." Michael Löwy

3 Temmuz 1883'te Prag'da dünyaya gelen Kafka'nın annesi ve babası, Julie ve Hermann Kafka, süs eşyası, şemsiye, gibi şeylerin satıldığı küçük bir dükkan işletiyordu. Altı kardeşin en büyüğü olan Kafka'nın küçük yaşta ölen iki erkek ve kendisinden daha uzun yaşayan üç kız kardeşi vardı. Franz Kafka kimya, Germanistik ve sanat tarihi eğitimi almış, sonra da hukukta karar kılarak bu alanda doktorasını tamamlamıştır. Kafka bir yıl avukatlık yaptıktan sonra, özel bir sigorta şirketine işe girmiş; bir yıl sonra da devlete ait bir sigorta kurumunda çalışmaya başlamıştır. Boş zamanlarında düzyazı ve öykü taslakları yazıyordu. Eserleri 1912'de ilk olarak *Gözlem*'le başlayan ve dergilerde küçük kitaplar halinde yayınlanan yazıları ile devam etti. Kafka'nın hayatından aşk hiç eksik olmamıştır; en tutkulu ilişkisi bir gazeteci olan Milena Jesenska ile yaşadığı, en mutlu olanı ise Dora Diamant ile yaşadığıdır. Kafka üç kez nişanlanmıştır: iki kez memure Felice Bauer'le, bir kez de Praglı bir sekreter olan Julie Wohryzek'le. Yaşamının büyük bir kısmında vejeteryan beslenmiştir.

En yakın arkadaşı Max Brod'tur. Franz Kafka hayatı boyunca her gün en az bir mektup yazmıştır. Kısa süren yaşamına kırk eser sığdırmıştır. Tamamlanmamış üç romanı *Amerika, Dava ve Şato'* nun yanı sıra dokuz büyük öyküsü "Hüküm", "Ateşçi", "Dönüşüm", "Ceza Kolonisinde", "Akademi İçin Bir Rapor", "İlk Istırap", "Küçümen Bir Kadın", "Bir Açlık Sanatçısı" ve "Şarkıcı Josefine ya da Fare Halkı" da bulunmaktadır.

Ağustos 1917'de Kafka'nın tüberkülozla ilgili olduğu anlaşılan bir hastalığı ortaya çıktı. Ne kadar ömrünün kaldığı belli değildi ve sayfiyeye çekilip iyileşmesi gerekiyordu. O zamandan sonra iş hayatında yaptığı kısa süreli dönüşlerle sanatoryumda kalmaları hep birbiri ardına geldi ve bu durum 1922'de erken emekliye ayrılmasıyla son buldu. Sağlığı Viyana'daki çeşitli klinik ve sanatoryumları dolaşmasına takiben çok ani ve sert bir şekilde bozulan Kafka, 3 Haziran 1924'te öldü. Geride bıraktığı eserleri bugün okuyabiliyor olmamızın tek sebebi, arkadaşı Max Brod'un Kafka'nın kendisine bunları yakması yönünde verdiği talimatı yerine getirmemiş olmasıdır.

Kafka demokratiktir. Yaşam öyküsünün sıradanlığı, onun bizden biri olduğunu kanıtlar: Kökleri sıradan bir yaşama dayanan Kafka, sıradan korkuyu, üzüntüyü ve düş kırıklığını hepimizin -gerçek deneyimlerimize olmasa da kuruntularımıza, hatta kabuslarımıza, hatta kabuslarımıza benzettiğimiz için- bir dereceye kadar anlayacağımız şekilde yaşamış ya da hayal etmiştir.

Kafka'nın yazdıkları tekrar tekrar okunabilir, her okuyuşta yeni bir şeyi açığa çıkarır, varoluşçuluktan yapısalcılığa ve sömürgecilik sonrası döneme kadar her eleştiri ekolü için malzeme oluşturur. Kafka'nın yazılarının çok yönlülüğü bunların büyüklüğünün de ispatıdır çünkü klasik bir eser tam olarak her açıdan yeniden keşfedilebilen eserdir. Kafka'yı okuyup üzerinde kafa yormaktan başka yolu yok.

Kafka kendisini çok fazla sorgulayan, kimi zaman da kendisiyle ilgili sabit fikirleri olan bir yazardı. Yazdığı günlük ve mektuplar yaşamı ve bu yaşamın nasıl yanlış gittiğini yansıtmaktadır. Kurgusal yazıları deneyimlerini şekillendirmenin ve kavramanın daha dolaylı bir yoluydu. Bizi Kafka'yla ilgilenmeye iten şey, onun yazdıklarının sınırsız bir şekilde yaşadıklarını aşmasıdır.

Kafka Okumak

Kafka okumak kafa karıştırıcı bir deneyimdir. Onun yapıtlarında imkansız olaylar sanki kaçınılmazmış gibi gerçekleşir ve hiçbir açıklama yapılmaz. Gregor Samsa neden ve nasıl olduğunu bilmeden böceğe dönüşür. Josef K. neden tutuklandığını asla öğrenemez. Diğer K. Şato'ya asla ulaşamaz ve kendisini oraya kadastrocu olarak çağırmış yetkiliyle neden görüşmediğini anlamaz.

Kafası karışan yalnızca karakterler değildir; okuyucuda aynı durumdadır. Kafka okuyan birinin kafasının karışmasının sebebi önemli bir noktayı kaçırması değildir. Onun metinleri gerçekten şaşırtıcıdır. Öyledir, çünkü Kafka'nın yazılarındaki gerçekliğin temel özellikleri belirsizlik ve kafa karışıklığıdır. Kısa öykülerini topladığı Gözlem'de, ilk paragrafı şöyle olan "Yolcu" [kafkaokur dergi sf.4'e bakınız.] 'da hareket halindeki tramvayın sarsılan platformu, ya ailenin o anki ortamındaki ya da 'dünya' tarafından temsil edilen en uzak ufuktaki sabit herhangi bir referans noktasının eksikliğin için kullanılmış metafordur. Kafka'nın metaforlarla dolu cümlelerini, anlatılarını okumak yine kafa karışıklığı sebeblerindendir.

Dönüşüm ya da Değişim

Gregor Samsa'nın ailesinin, oğullarının ve erkek kardeşlerinin imkansız ama yadsınamaz değişimine gösterdikleri tepkiler dikkat çekecek derecede alelaledir. Onu odasına hapseder, hizmetkarlara gizlilik yemini ettirir, ne yiyeceğini anlamaya çalışır odasına ıvır zıvır depolamak için kullanırlar. Ve nihayet, tamamen insanlara özgü bir mantıksızlıkla, böceğin Gregor olmadığına -en azından artık olmadığına- karar verip ölümünü hazırlarlar.

"Bir sabah tedirgin düşlerden uyanan Gregor Samsa, devcileğin bir böceğe dönüşmüş buldu kendini."*

Gregor'a böcek diyerek çevirmen ve ben hile yapmış oluyoruz. Kafka'nın Dönüşüm'de kullandığı sözcük olan Ungeziefer 'haşarat' anlamına gelen çok daha üstü kapalı bir sözcüktür ve gerçek bir yaratığı ifade etmekten çok zararlılığı ve iğrençliği çağrıştırır yani aile, arkadaş, patron ve toplum tarafından bir hiç yerine konulma oluşumumuzun resmedilmesidir aslında. Babasının sırtına acımasızca sapladığı o elma, o sırtında kalıp çürüyüp giden elma... Dönüşmüştür Gregor, acizdir, çaresizdir, gerçektir... Bizdir... Hepimiz Gregor Samsa'yız...

"İnsan diğer tüm hayvanlardan daha hastalıklı, daha değişken, daha kararsız ve daha az tanımlanmış olduğu için, hiç şüphe yoktur ki, o hastalıklı olan hayvandır."
The Genealogy of Morals, III 13, Nietzsche

Kafka okumak; Kafka'yı biraz olsun anlayabilmek için, kendini sorguladığı en uzun yazısı olan ünlü "Babaya Mektup"u kesinlikle okumalısınız.

Hakkında sayısız fikrin öne sürüldüğü yazarlarından biridir Franz Kafka. Yüz küsur yıldır eserleri hakkında sayısız makalenin, kitabın kaleme alındığı bu yazarı elbette bir kaç cümle ve bir kaç dizeye sığdırmamız mümkün değil, bundan böyle Kafka Okur'da; Bedenler, Cinsiyet yüklü bedenler, Açlık, Aile, Kurumlar, Davalar, Özgürlük kısacası tüm o acınası güncelliğimizi o ızdırap dolu yaşamımızı Kafka'nın ışığında çözümlemeye, anlamaya, anlamlandırmaya çalışacağız. Yani Kafkaesk dünyaya beraber adım atmış olacağız...

"Kafka, bu dünyaya karşı açtığı davaya yalnızca babasını katmakla kalmamış... bütün otorite figürlerini de katmıştır. Onun itaatsizliğinden, gizlilikten aldığı zevkten, her türlü otorite biçimini küçümsemesinden tuhaf bir prestij doğuyordu: Büyük bir baştan çıkarma gücüne her zaman sahip olmuş uzlaşmazlığın prestiji." *Max Pulver*

Franz Kafka, Son Fotoğraf

Kafkaesk;

Kafka, Tezer Özlü'nün hayatında önemli bir yer tutar. Der ki Özlü "Kafka ile yaşamak, acınacak güncelliğimizin en büyük umudu"

Oğuz Atay bir söyleşisinde "Sevdiğim yazarlann başında Kafka ve Dostoyevski'yi sayarsam "Tutunamayanlar"ı okuyanlar için şaşırtıcı olmaz herhalde. İnsanı yalnız bırakanların dünyasında böyle yazarlara da tutunamazsak sonumuz ne olur?" der.

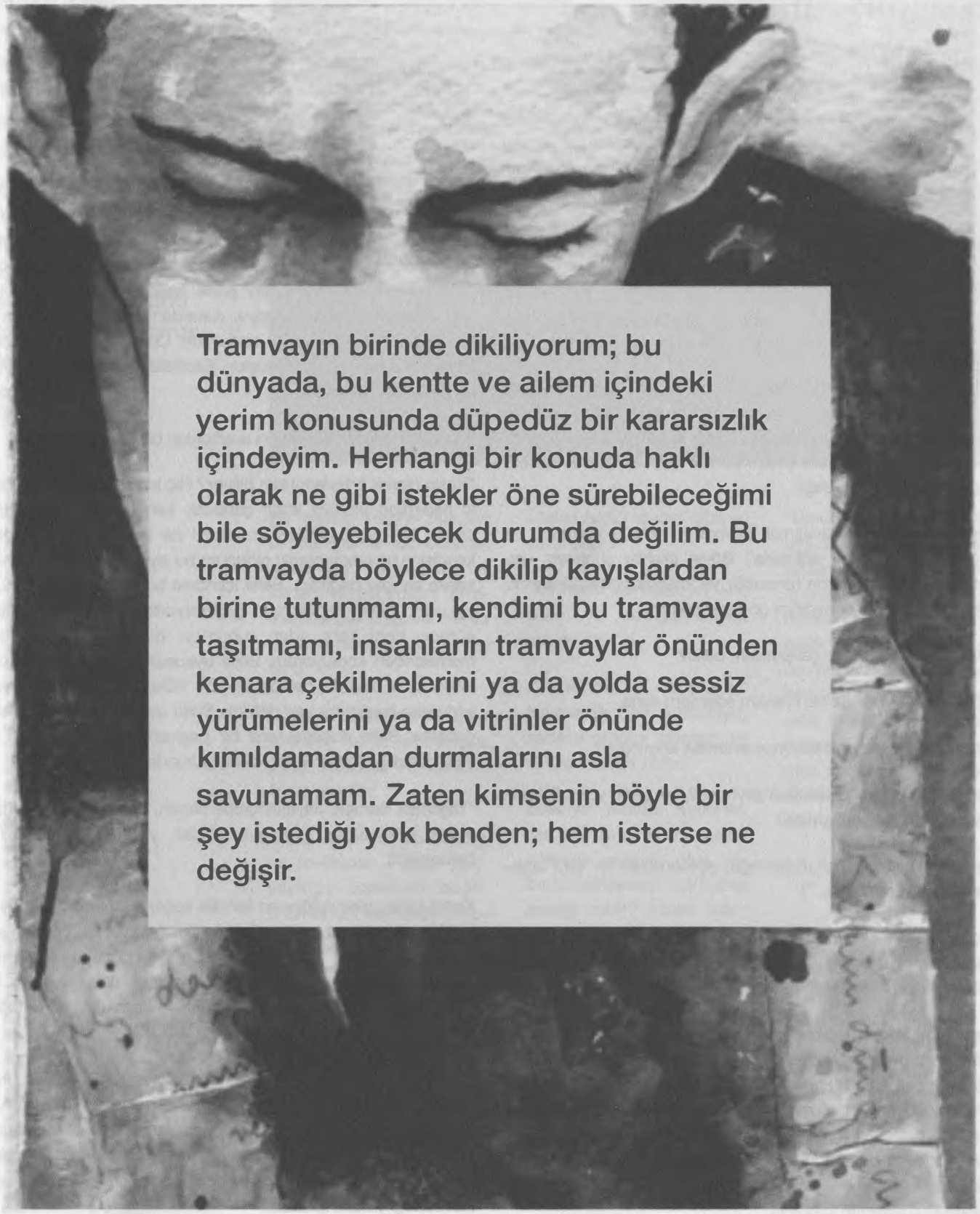
Cemal Süreya, Göçebe şiirinde
"Ellerim gece yatısına çağrılmış
Ve
Teleşsız görünmeye çalışan bir Kafka gibi
Yüzüm giyotine abone"

Kafka'nın "Giyotin gibi bir inanç. Onun kadar ağır, onun kadar hafif." sözüne dair.

Franz KAFKA

Gözlem, *Yolcu*

Tramvayın birinde dikiliyorum; bu dünyada, bu kentte ve ailem içindeki yerim konusunda düpedüz bir kararsızlık içindeyim. Herhangi bir konuda haklı olarak ne gibi istekler öne sürebileceğimi bile söyleyebilecek durumda değilim. Bu tramvayda böylece dikilip kayışlardan birine tutunmamı, kendimi bu tramvaya taşıtmamı, insanların tramvaylar önünden kenara çekilmelerini ya da yolda sessiz yürümelerini ya da vitrinler önünde kımıldamadan durmalarını asla savunamam. Zaten kimsenin böyle bir şey istediği yok benden; hem isterse ne değişir.

Ne Demiş Kafka?

Derleyen: GÖKHAN DEMİR

Dünyanın olumsuzluğu, onun duraklarından (moment) biridir. Kafka da bu duraklardan biridir. "Çağımın bana pek yakın olan olumsuzluğunu cesaretle taşıyorum ben. Bu olumsuzlukla savaşmaya değil, fakat bir dereceye kadar onu göstermeye hakkım var. Zayıf bir olumluluğa da, olumluluk haline dönen aşırı olumsuzluğa da yatkın değilim ben... Bir son ya da bir başlangıcım ben..."[1] *diyor.*

Cahiers'de Kafka ile okuyucusu arasında şu konuşma geçer:

-Bu dünyanın en belirgin özelliği, köhneliğidir (Caducité), Bu dünyayla savaşacaksam eğer onun bu belirgin özelliğine yani köhneliğine saldırmam gerek. Bu hayat içinde yapabilir miyim bunu? Gerçekten yapabilir miyim bunu? Hem de yalnız inancın ve umudun silahları ile değil.

-Demek bu dünyayla savaşmak istiyorsun, hem de umutdan ve inançtan daha gerçek silâhlarla? Böyle silahlar şüphesiz var, fakat ancak belli şartlarda tanınabilir ve kullanılabilirler. Önce bu şartların sende olup olmadığını görmek isterim...

-Yoksa bile elde etmeye çalışabilirim belki?

-Şüphesiz. Ama bunda ben yardım edemem sana.

-Mademki öyle, neden beni önce sınamak istiyordun?

-Çünkü sana yoksunu olduğun şeyi değil, bir şeyin yoksulluk olduğunu göstermek istiyorum.[2]

"Hep anlatılmaz bir şeyi anlatmağa, açıklanamaz bir şeyi açıklamaya çalışıyorum ben..."[3]

Bu çözülmeyen çelişme, Kafka'nın alın yazısının ve bildirisinin çelişmesidir: "Bu arayış, İnsanlık dışı bir yola çıkıyor... Bu edebiyat sınırlara saldırmaktan başka bir şey değil..."[4]

Babasının işyerinde toplumsal sömürme ve baskı ilişkilerinin ilk tecrübelerini geçirir: "Mağaza, beni ruh hastası etti... Özellikle mağazada çalışanlara karşı tutum demek istiyorum... Sen, memurlarına "ödenmiş düşman" derdin, öyleydiler de zaten, fakat bana öyle gelirdi ki, onlar senin düşmanın olmadan önce sen onların "ödeyen düşmanı" idin... İşte bu, mağazayı dayanılmaz yaptı benim gözümde; bana senin karşında kendi durumunu hatırlatıyordu... Bunun içindir ki, ben de mutlaka mağazada çalışanlardan yana oluyordum."[5]

İnsana yabancı ve onun dışındaki bu kanun, bu yabancılaşma, yalnızca genelin tikele zıtlığını değil fakat iki toplumsal sınıfın çatışmasını ifade etmektedir. Kafka bunu biliyordu. Janouch'a, insanlardan değil düzenin kendisinden doğan kapitalizme özgü yabancılaşma mekanizmasını şöyle anlatıyor: "Kapitalizm, içerden dışarıya, dışarıdan içeriye, yukardan aşağıya, aşağıdan yukarıya giden bir bağımlılık sistemidir. Onda her şey basamaklandırılmış, demire vurulmuştur. Kapitalizm, dünyanın ve insan ruhunun bir halidir."[6]

İnsanların uykusu, ödevlerini unuttukları ölçüde deliksiz olur.

"Kesin olarak ödevlerini kim biliyor? Hiç kimse. İşte bunun içindir ki hepimizin vicdanı kötü; çabucak kendi kendimizi uyutarak ondan kaçmaya çalışıyoruz... Belki de benim uykusuzluklarım kendisine hayatımı borçlu olduğum bu ziyaretçinin korkusundan, başka bir şey değildir... Belki içimdeki büyük ölüm korkusu, bu uykusuzlukların arkasında gizlemiyordur. Belki, uyuduğum sürece beni terk eden ruhumun bir daha geriye dönmemesinden korkuyorum. Belki uykusuzluk, kuvvetli bir günah bilincinden, aniden gelebilecek bir hüküm karşısında duyulan korkudan başka bir şey değildir. Belki uykusuzluğun kendisi bir günahtır. Belki doğaya karşı bir başkaldırmadır ... Günah, her türlü hastalığın tohumudur. Onun yüzünden ölümlüyüzdür."[7]

"Yaşamak demek, hayatın içinde olmak, hayata, onu yarattığım gözle bakmaktır. Dünyaya ancak yaratıldığı yerden iyi bakılabilir."[8]

Kendi içine çekilmişliğinden kendini suçlu hissetmektedir. "Niçin, bizi karşı konulmaz şekilde halk topluluğundan söküp alan şeye doğru değil de, bizi birleştiren şeye dönük kalmamalı... Bugünlerde hep; gittikçe daha çok hayatımı düşünüyorum. Baş hatayı arıyorum onda: bütün kötülüklerin kaynağını; ne olduğunu bilmeksizin işlediğim hatayı."[9]

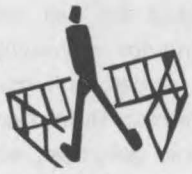
İçlerindeki yıkılmış şeyle insanları birleştiren, gerçek insan birliğine, yalnızlık ve terkedilmişlik anından gidilir. "Yıkılmazlık, bir bütündür; her bireyde vardır, aynı zamanda o herkeste ortaktır; insanlar arasındaki bu çözülmez, eşsiz bağ buradan gelir".[10] *Ama, anlatılmaz bir boşluğun bunaltısında, oraya varacak yolun ucu bucağı yoktur, ıpıssızdır.*

"Evinden dışarı çıkmasan da olur. Masanda kal ve dinle. Hatta dinleme bile, yalnız bekle. Hatta bekleme bile, taş gibi sessiz ve tek başına ol. Dünya, maskesini açasın diye, kendini sana vermeye gelecektir; başka türlü yapamaz; sana hayran, önünde iki büklüm olacaktır."

Bu ıssızlık, peşine düşülen birlikten her an döndürecek gibidir bizi: "Hayat, bizi, nelerden vazgeçirdiğini anlamamıza bile fırsat vermeyen devamlı bir kaçış, bir ayrılıştır."[11]

Böylece Kafka'da her şey, birbirine karşıt kavramlarla yürür: kalabalık ve yalnızlık, inanç ve inkar.

Kafka, Max Brod'a yazdığı bir mektupta, insanın güçsüzlüğü üzerinde değil, onun ahlaki kaynakları ve olumlu eylem imkanları üzerinde durur. Şöyle yazmaktadır: "Kendisine, özgü bir şeyler taşıyan ve "Dünyayı olduğu gibi almak gerekir" demeyip, "Dünya nasıl isterse öyle olsun ben, insanların arzusuna uyarak vazgeçemiyeceğim bir özgürlüğü sürdürürüm"[12] *diyen bir insan çıktığı ve dünya bu sözleri işittiği andan itibaren varlık değişir.*

"Bir hedef var fakat yol yok; bizim yol dediğimiz şey, tereddüttür."[13]

Kafka, bu iç dünyasının kaypaklığından kurtuluşu, sadece sanatçı yaratışta ve mit yaratmada bulur.

Edebiyat yaratışı, Kafka'ya, varoluş çatışmasını aşma imkanını verecek olan yabancılaşmadan kurtulma tekniği midir? İnsani olandan çıkan bir yol olacak mıdır bu? Sanat, dini inancın yerini alabilecek midir? Sanatçı, Peygamberce ödevini yerine getirebilecek midir? Kafka, ölüme karşı bu bahse girişti. "Her şeye rağmen, ne pahasına olursa olsun yazacağım. Bu benim hayatta kalma savaşımdır."[14]

"Umutsuzluğa düşme, hatta umudunu yitirmediğin şeylerden bile; sen, olanakların sonunun geldiğini sanırken bakarsın yeni güçler belirir. Yaşamak denilen şey de budur... Yağmura bırak kendini; bırak yağmurun çelik okları vücudunu delip geçsin... Ve her şeye rağmen orada kal; seni ansızın sonsuz ışığına boğacak olan güneşi dimdik bekle."[15]

Numaralandırılmış metinler için son şeyler bölümüne bakınız.

Fikir Mektebi Veyahut Dergiler

SALİH SAMET GÜR

"Kitap, istikbale yollanan mektup... Smokin giyen heyecan, mumyalanan tefekkür. Kitap ve gazete... Biri zamanın dışındadır, öteki "an"ın kendisi. Kitap, beraber yaşar sizinle, beraber büyür. Gazete, okununca biter." Bu Ülke, Cemil Meriç

Bir terazi hayal edin önce bir kefesine dergileri koyalım, hür tefekkürün, düşüncelerimizin, hayallerimizin eritilmiş ve sonra kalıba dökülmüş maddeye dönüşmüş hali olan dergileri. Öteki kefesine kitap mı koysak, gazete mi? Hiçbirisi denk değildir. Neden peki, çünkü değerlendirme ölçütlerimiz aynı değil. Kitapta ciddiyet mevcut, çok defa tek insanın eseri, tek düşüncenin yankısı, bu yüzden daha ağır. Kitap zamanın dışında, "an"dan yoksun. Gazete ise sorumsuz, kitabın aksine zamanın tam içinde ve "an"ın peşinde. İş böyle olunca okuyunca bitiyor, okuyunca unutulup akıldan uçuyor. Dergi; kitap ve gazetenin aksine bunlann harmanlanmış hali, heyecanla dolu, serseri fakat taze bir fikir delikanlısıdır. Dergi; bir zekalar topluluğu, ellerin taşın altına konulması gereken bir iftihar tablosu. Dergi "an"ın içinde fakat aynı zamanda "an"dan kopuk. Geriye dönüp bakabileceğin, unuttuklarını hatırlama gayretindeyken imkanına yetişen yitik bir cennet, kayıp bir hazine.

> **"Kitap fazla ciddi, gazete fazla sorumsuz. Dergi, hür tefekkürün kalesi."**

"Dergiler, 'Fikir Mektebi'dir" diyoruz. Bu konu ile ilgili "Mecmua-i Fünûn" (1863 - 1865) tam bir mektepti, diyor Ahmet Hamdi Tanpınar. Servet-i Fünûn olsun veyahut başka dergiler bizde veya başka milletlerde olsun. Dergiler; fikir mektepleri, zekalar topluluğu, düşünce atölyeleridir. Dergiler, fikir sancaklanmızın dalgalandığı burçlar. Bir elin sesinin yetersiz olduğunu bilenlerin bir taş altında yumruk olduğu ve o taşın altına el koyuşlannın ahitnamesi. Anadolu'nun bereketli topraklanndan aşağı kalmayan gönül medreseleri. Sayısız kalem ustasının yetiştiği fikir-zeka mektepleri.

Hangi kalem ustasına ışık tutacak olsak, hangi edebiyat müellifini inceleme gayesine düşsek mutlaka bir dergi ile dirsek temasında olduğunu görürüz. Bu işin doğası gereğidir. Fakat bizde edebiyat dergilerinin durumu pek iç açıcı değildi, kimisi bir mevsim yaşadı, en talihlisi bir nesle seslenme bahtiyarlığına erişti. Pek çoğu çeşitli nedenlerle kapılanna kilit vurmak ve tozlu raflarda yerini almak zorunda kaldı. Fakat "Bizde edebiyat dergilerinin durumu pek iç açıcı değildi" dedik çünkü bu yakın zamana kadar böyle idi. Şimdi olduğumuz yerde durarak içinde olduğumuz zamana bakacak olursak bir şeylerin iyiye gittiğini söyleyebiliriz. Yüzlerce dergi kendini gösterir ve dergi fuarlan düzenlenir oldu. Genç beyinler, genç fikirler, usta kalemlerle bir arada bir mektep edasıyla o eski özlenen hali dergilerde buldu. Bu bizi gelecek zamana ve bugüne daha umutla bakmaya sevk ediyor.

Bizler her müellif, her kalem düşkünü, bu büyük işin altına elini koymaktan çekinmeyen her düşünce sahibi zat; güçlerimizi, fikir ve hayallerimizi bir çatı altında toplamanın gerekliliğine varmış ve dergilerin gerekliliğini idrak etmiş haldeyiz. Bizler fikirlerin ilerlemesi, düşüncenin gelişmesi, edebiyatın ve düşüncenin saptığı eğreti yollarda ana mecrasını tekrar bulması için elimizi taşın altına koymaktan çekinmemekteyiz.

Dergiler bizim fikirlerimizin sesidir. Tek amacımız ise okuyucu ile bu sedamıza bir aks-i seda bulmak gayesidir. Velhasıl-ı kelam bu yazının esas gayesi ve dahi parolası, muştusu şudur:

"Dergiler, fikir mektepleridir."

Ceren Demiral

Bir Ali Lidar Röportajı

Röportaj: AYŞEGÜL ERÖZYÜREK

- DİKKAT TESİRSİZ PARÇALAR İÇERİR -

Karpuz Kabuğundaki Yazıları, şiirin Alengirlisini,
Müziğin Ferdi Tayfurunu seven
Çok okuyup, bol yazan, Eskişehirde bir felsefe öğretmeni,
Küçük Prens'in büyük dostu,
Gönüllerde dük, yalnızlıkla sevgili,
Bir güzel insan Ali LİDAR...
Ve çok daha fazlası...

Peki, kimdir Ali Lidar?
Ali Lidar okumaya ve yazmaya sevdalı, tuhaf şeyler biriktirmeyi seven bir ga- rip Felsefe öğretmeni..

Size neden Tepebaşı Dük'ü diyorlar?
20 yıldan fazla zamandır Tepebaşı'ndayım. Muhtar kadar hakimim sanırım sokaklarına. Ama devlet memuruyum o yüzden Muhtar olamayınca kendimi dük ilan ettim.

Felsefe Öğretmenisiniz, mesleğinizle ve öğrencilerinizle aranız nasıl?
Öyle bayılarak yaptığımı söyleyemem mesleğimi, kırk tane eksiğim vardır illaki. Ama genel olarak sevdiğimi söyleyebilirim

'Karpuz Kabuğuna Yazılar Yazmak' isimli bir bloğunuz var ve şuan içerisinde üç yüze yakın Tesirsiz Parça var, nasıl başladı bu serüven ve yakın bir gelecekte kitap olmaya niyetleri var mı?
Dört yıl kadar önce başladı blog hikâyesi. Tamamen sıkıntıdan ve yapacak bir şey bulamamaktan kaynaklı bir meşgale oldu. Sanıyorum o parçaların bir kısmı yakında kitap olarak basılacak. Tarih konusunda bir belirsizlik var ama muhtemelen bir ay içinde netleşmiş olur.

[Tarihi belli oldu Sevgili okuyucu Ali LİDAR'ın ilk kitabı Tesirsiz Parçalar 12 Eylül'de çıkıyor]

Size Küçük Prensin, büyük dostu diyebiliriz. Muhteşem bir Küçük Prens koleksiyonunuz olduğunuzu biliyoruz, bu dostluk nasıl başladı?
Küçük Prens'le kurduğum dostluk çocukluk yıllarıma uzanacak kadar eski. Ama koleksiyonun hikâyesi yeni. Dedim ya tuhaf şeyler biriktirme merakım var diye, dört beş yıldır farklı dillerde basılmış Küçük Prens'leri ve Küçük Prens'e dair objeleri biriktiriyorum. Gittikçe büyüyen ve benim de gururla seyrettiğim bir koleksiyon oldu şimdiden.

Şiirden bahsedecek olursak sizin şairleriniz kimler, hangi ruh halinde hangi şairleri okursunuz?
Favori şairim Alper Gencer. Cahit Zarifoğlu, İlhan Berk, İsmet Özel, ve yenilerden Sinem Sal döne döne okuduğum şairlerin başında gelmekteler.

Peki ya Kafka desek, ne dersiniz?
Istıraplı ruhların aynası derim.

En Kafka cümleniz?
"Uyudum, uyandım, uyudum, uyandım. Kepaze bir yaşam..."

Başucu kitabı ve baş üstü kitabı hangisi acaba Ali Lidarın?
En sevdiğim kitap Oğuz Atay'ın Tutunamayan'ları. Başımın üstünde yeri olan kitapsa Küçük Prens elbette

Son olarak okurlarımıza söylemek istedikleriniz?
Selamlar, sevgiler falan filan...

"seninle benim yan yana oturacağımız çekyata ne ilahi adalet sığar ne de diyalektik..." ali lidar

Gidiş Dönüş

NERGİS SELİ

"Her şeye yüksek bir sadakat ve derin bir nefretle bağlıyım.
Her nerede değilsem, orada mutlu olacakmışım gibi gelir."
Baudelaire

Kulağımda Beethoven'ın Moonlight Sonat'ı, gişenin önüne uzayan insanlann arasında sıramın gelmesini beklemeye başladım. Bir yerden bir yere gitmek için ayaklanmdan başka bir şey beni taşıyalı uzun zaman olmuştu. Öyle geliyordu ki insan, özellikle terk ettiği yere yürüyerek dönmeliydi, çünkü en ağır yük insanın kendi etiydi. Bir bedel ödenmeliydi ve ayaklar taşımalıydı bu yükü.

Ama bunu yapamadım, hızla dönmek istiyordum terk ettiğim insanlara. Yalnızlığımı kalabalık perondaki yorgun insanlann suratına sigaramı üfleyerek azaltmaya çalıştım, bir şekilde dokunuyordum yüzlerine, gözlerine, ciğerlerine.

Birden; "Hanımefendi nereye gidiyorsunuz?" diye sordu gişedeki adam. "Evime." diyebildim. Bu sefer "Peki, eviniz nerede?" dedi ağzındaki siyah taşları göstere göstere gülümseyerek. Gülünecek ne vardı bunda, insan evine gidemez miydi terk etmiş olsa da? Terk ettiğiniz yere geri dönemezsiniz diye bir levha mı vardı; kim, nereye asmıştı? Her şeyi cevaplamak mümkün değildi, insan yaşadığı kadannı bilebilirdi. Benim tecrübem "gitmek" fiiliyle sınırlıydı, şimdi çizgili defterime "geri dönmek" yazıyordum ardı ardına, bin defa.

Uzun süredir kendimi tuttuğumu fark ettim, daha fazla dayanamadım. Üzerimdeki uzun kloş elbise bacaklanmdan kayıp giden ıslaklığı örtüyordu. Yüzüm kıpkırmızı oldu. Adam; "iyi misiniz?" diye sorunca, "İzmir'e bir bilet lütfen." dedim çabucak. Biletimi alıp tuvalete koşturdum. Leş gibi sidik kokusundan bayılacak gibi oldum. O koku sanki geleceğine siniyordu oraya uğrayıp giden insanlann; yemyeşil bozkırlara uzanıyorduk, sözgelimi bir kırlangıca dönüşüyorduk ama kendimizi bir kırlangıç gibi değil de kırlangıcın ağzındaki solucan gibi hissediyorduk. Uğrayıp geçilmiyordu peronlardan, insanlardan, kokulardan; bir parçası hep sizinle geliyordu. Gitmek, sizi değil sadece kütlenizin yerini değiştiriyordu. İster tren yolculuğu yapsın insan, ister otobüs, ister uçak, isterse yürüsün. Bu yalnızca, vardığınız yerde bulmayı umduğunuz her ne varsa, aradığınızın orada olmadığını gösterecek anı uzatıp, kısaltıyordu.

Sonunda koltuğuma oturduğumda bir parça daha evime yaklaşmış hissettim kendimi. Korkuyordum, gözlerimi sıkıca yumdum. Evimle aramdaki her şeyi yok ettim. Tüm sesleri susturdum. Bütün görüntüleri sildim. İneceğim durağı bekledim ve indim. Mahalleye vardığımda, her şeyin nasıl aynı kaldığına hayret ettim. Bakkal Emin, üzerinde çekirdek çitlediğimiz duvar, basıp basıp kaçtığımız komşu zilleri, gizlice sigara içtiğimiz apartman boşluğu, üzerindeki boyalan atmış ahşap sokak kapımız. Her şey aynıydı sanki. Kapının önünde öylece kaldım bir süre. Elim kalkmıyordu zili çalmak için, ağırdı; bir ton, bin ton ağırlığında. Varlığıma yüklediği onca ağırlığa rağmen kaldınp da kolumu zili çaldığımdaysa kapıyı kimse açmadı. Pencereden içeri baktığımda herkes oradaydı oysa. Neden duymuyorlardı beni? Ölmüşler miydi?

Herkes mi ölmüştü; çocukluğum, annem, babam, o çok sevdiğim tütün bakışlı ağabeyim? Kedim, sessizliğime hüzün katan mınltılanyla gitmişti demek. Mahalledeki önüm arkam sağım solum sobe diyen arkadaşlanm bulunamamıştı saklandıklan yerde. Nafile arayışlarla kırpıyordu gözlerini şehir bir bir ve kimsenin aklına gelmiyordu belki de elma dersem çık demek. Kimse kimi kaybettiğinin farkında değildi, kim kimi bulacaktı? Asıl ölüm, bir diğerinin içinde kaybolmak mıydı?

Bana ne olmuştu? Belli ki büyük bir yanılsamanın içindeydim. Herkes, olduğu yerdeydi, giden yalnızca bendim. Ölüm gibi bir şeydi; kulağıma yemenili kadınlann ağıtlan doldu, toprağa çocuk veren, eş veren kadınlann yakanlan, oyalan ilmek ilmek işledikleri tığlar gözlerime batıyordu.

Ağlıyordum, hiçbir şey bıraktığınız gibi kalmıyordu.

Savurgan Oğul'un Dönüşü

ESRA PULAK

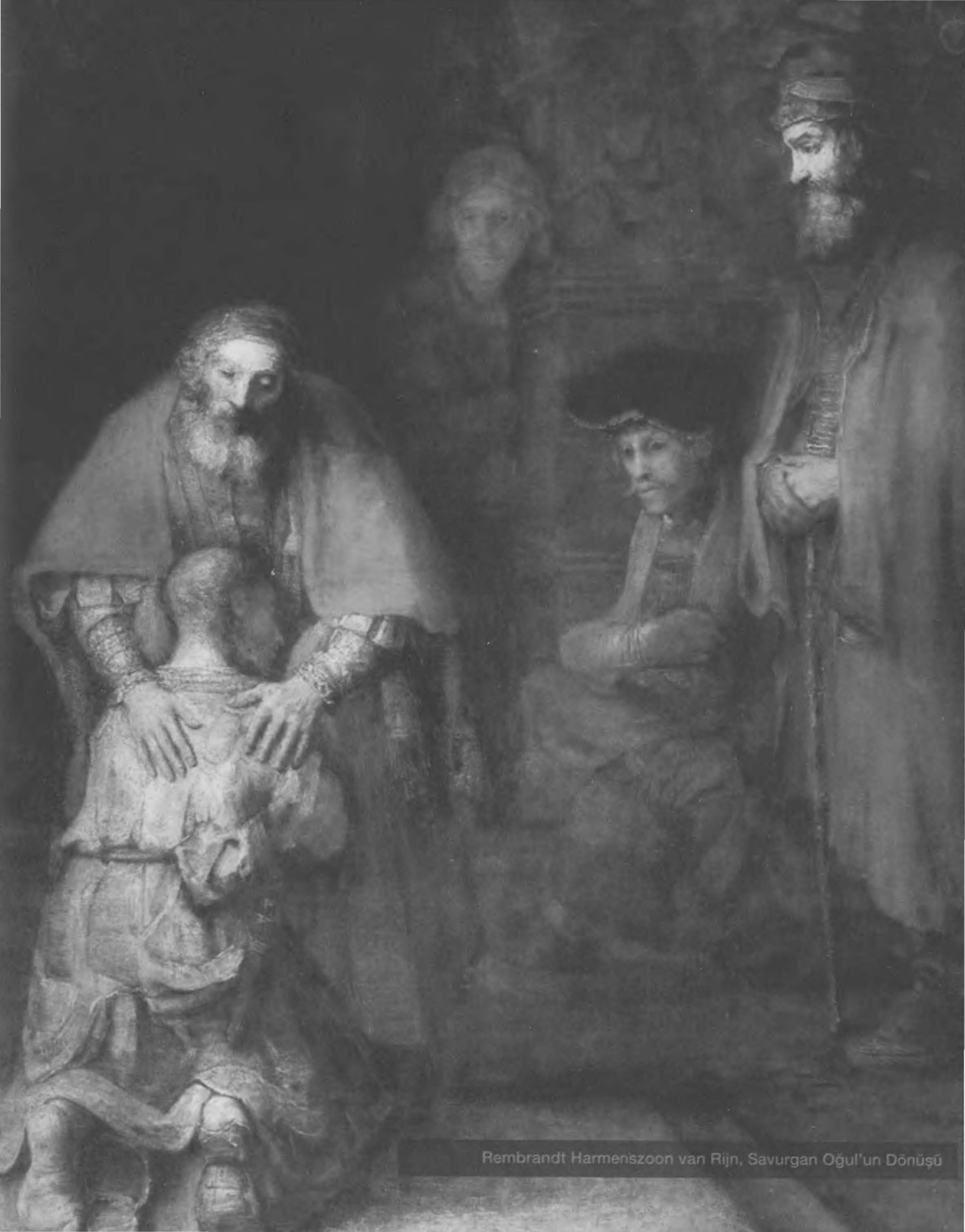
Söz konusu kıymetli bir tablo ise sanatsever sadece resmin güzelliği üzerine konuşmakla yetinmez, resmin ne anlatmak istediği üzerine de akıl yormak ister. Rembrandt'ın ünlü tablosu "Savurgan Oğul'un dönüşü" bu anlamda çok özeldir. Üzerine pek çok yorum yapılmıştır ve hatta bu tablodan ilham alınarak yazılmış kitaplar vardır. Bu tabloyu incelemek bir zevktir, üzerinde konuşmak ayrı bir keyiftir.

Tabloya ilk baktığımızda bir sandalyede oturan yaşlı bir adam ve onun önünde diz çökmüş bir erkek görürüz. Erkek başını yana çevirerek yaşlı adamın göğsüne yaslamıştır ve yaşlı adamda iki elini diz çöken erkeğin sırtına koymuştur. Sağ tarafta ayakta duran başka bir erkek ve arka planda da diğer üç figürden daha silik resmedilmiş, biri kadın biri erkek iki kişi görünür. Peki, oğlu Titus'a adadığı bu tabloda Rembrant bize ne anlatmak istemektedir, nedir bu sanat eserinin öyküsü?

Eserin hikâyesi şöyle: Aristokrat bir babanın iki oğlu vardır. Küçük olan oğul, evde ailesi ile yaşadığı hayatttan sıkılır ve dış dünyayı merak eder. Henüz babası hayattayken mirasından kendi payına düşeni talep eder ve tüm parasını alarak evden ayrılır. Uzun yıllar dışarda yaşayıp, gezip gördükten ve tüm parasını bitirdikten sonra eve dönmeye karar verir. Bu süre zarfında kendinden yaşça büyük abisi, ailesi ile kalmış ve babası ile birlikte çalısmış, didinmiştir. Eve donüşünde babası tarafından reddedileceğini düşünen küçük oğul büyük bir özlem ve sevgi ile karşılanır. Ünlü ressam Rembrant, işte tam da bu anı resmetmiştir. Eve varır varmaz babasının önünde diz çöken oğul kurallara karşı gelip ailesini terk ettiği için babasından af diler ve babası oğlunu şefkatle kucaklayarak hemen oracıkta affeder. Oğlunun sırtına koyduğu iki elinden biri daha incedir. İnce olan elin anne şefkatini temsil ettiğini görebiliriz. Daha kalın ve güçlü duran diğer el maskülendir ve babayı temsil eder. Sağ tarafta ayakta duran kişinin yaşlı adamın diğer oğlu olduğu açıktır. Diğer oğul, eve dönen kardeşinden yaşça büyüktür, baba figürü ile aynı tarz giyinmiştir ve koyu renkte resmedilmiştir. Arka planda kalan iki kişiden kadın olanın, oğulların annesi olabileceği tahmin edilirken, diğer kişinin evin hizmetlisi olduğu düşünülebilir. Ressam tabloda bu iki figürü daha silik resmettiğinden, esas ihtimamı baba ve iki oğluna gösterdiği ve anlatmak istediği her şeyin bu üçlü ile ilgili olduğu aşikardır. İki elini birbirine kavuşturmuş bir şekilde ayakta duran büyük oğul, durumdan hiç hoşnut görünmemektedir. Babasının koşulsuz affediciliğini onaylamamaktadır. Kendisi kurallara hiç karşı gelmediği halde evden giden kardeşine hemen kucak açılmasını memnuniyetsizlikle karşılar; babasını eleştirir, kardeşini ise affetmeye hazır değildir. Babası ona şöyle der; "oğul sen hep benim yanımdaydın, kardeşin ise bir ölüydü ve yeniden hayata döndü. O kayıptı, bulundu."

Bu muhteşem tabloda affedicilik ve affedememek kavramları ne de güzel resmedilmiştir.

Bizler de büyük resme bakarak birkaç şeyi sorgulayabiliriz. Bu iki yetenekten hangisinin kendi içimizde var olduğuna bakabiliriz. Ya da daha ileriye gidip, hayatımızda cesur adımlar atıp kendi yönümüze gitmenin cesaretine mi, yoksa daima doğruları yapmak ve onaylanmak uğruna gerçek potansiyelimize ulaşamadan, alıştığımız elllerde daha sığ bir hayat sürmenin ataletine mi sahip olup olmadığımızı sorabiliriz. İçimizde hangi oğul var?

Rembrandt Harmenszoon van Rijn, Savurgan Oğul'un Dönüşü

Hilal Kosovalı

Virginia Woolf'un Kendine Ait Bir Odası

OZAN KIRICI

Sadece 20. yüzyılın değil tüm zamanlann en büyük yazarlarından biri olan eleştirmen, romancı ve feminist Virginia Woolf'un küçüklüğünden beri kendine ait bir odası olmuştu. Babası Leslie Stephen, yayıncılıkla uğraşan entelektüel bir adamdı. Fakat Viktorya Çağı'nın gereği olarak kızlar okula gönderilmediği için Woolf, kendisini babasının kütüphanesinde ve özel derslerle geliştirmeye çalışmıştı. Kendine ait odası onun için bir kaçış noktası olmuş ve onu özgür kılmıştı.

1929'da yayınlanan 'Kendine Ait Bir Oda' gelecekteki pek çok feminist mücadeleyi ateşleyen bir başeserdir. Kitap, Woolf'un 'kadınlar ve kurmaca' adlı iki makalesinden bir araya getirilerek oluşturulmuştur. Kitapta Woolf, "Başyapıtlar, tek ve her şeyden ayn olarak doğmazlar; yılların ortak düşüncesinin ürünüdürler."[1] diyerek farkında olmadan 'Kendine Ait Bir Oda'nın başyapıt olduğunu doğrular, çünkü kitap Woolf'un yıllar içindeki birikimleri sonucu ortaya çıkmıştır. Kitabın başında Woolf, kadın olduğu için bir kolejin kütüphanesine alınmaz ve bu noktadan başlayarak pek çok alanda kadın-erkek eşitsizliğini eleştirmeye başlar. Kadınlar, o dönemde ancak özel bir izinle veya bir fakülteli eşliğinde İngiltere'nin saygın okullarının kütüphanelerine girebiliyorlardı.[2] Bunun üzerine Woolf kitapta şunu söyler: "Kitaplıklarınızı istediğiniz kadar kapatıp kilitleyin; ama benim aklımın özgürlüğüne vurabileceğiniz hiçbir kilit, hiçbir kapı, hiçbir sürgü yoktur..."[3] Yaşadıklarını unutmayan Woolf, iki büyük üniversiteden yıllar sonra gelen fahri doktora tekliflerini reddeder.

"Kitaplıklarınızı istediğiniz kadar kapatıp kilitleyin; ama benim aklımın özgürlüğüne vurabileceğiniz hiçbir kilit, hiçbir kapı, hiçbir sürgü yoktur..."

Woolf'un kitaptaki feminizminin temeline bakarsak, babasının çocukluğunda onu göz ardı etmesinden veya ağabeyinin ona cinsel tacizde bulunmasından bahsetmek ne kadar doğru olur bilemeyeceğim, fakat Viktorya Çağının kadını her alanda ikinci plana koyan yapısı bu temel için iyi bir dayanak oluşturur.[4] Kadınlara en ünlü tavsiyelerinden biri olan: "Para kazanın, kendinize ait ayrı bir oda ve boş zaman yaratın. Ve yazın, erkekler ne der diye düşünmeden yazın!.."[5] sözleri de bunu destekler niteliktedir. Woolf, üst orta sınıf bir aileden geldiği için bir kadının özgürleşmesinin ekonomik bağımsızlığa sahip olmasından geçtiğini biliyordu. Ölümünden yıllar sonra etkisini göstermeye başlayacak olan pek çok feminist harekete -liberal, sosyalist, radikal vs.- bir noktaya kadar temel oluşturduğu söylenebilir.

Onun feminizmi, erkek karşıtlığına değil, kadın-erkek eşitliğine dayanan bir temel hak savunumudur. 'Kendine Ait Bir Oda'da, "Kadınlar yüzyıllardır, erkek görüntüsünü gerçek boyutlarının iki katında gösterebilen enfes bir güce sahip büyülü bir ayna görevini yerine getirmişlerdir."[6] diyerek günümüze kadar gelen eşitsizliğin temelinde sadece erkeklerin değil kadınların da payı olduğunu belirtir. Bu eşitsizlik, bir yanılsamadan ibarettir ve ancak kadınlarla erkekler birbirlerine eşit ayna görevi görürse düzeltilebilir. "Çünkü kadınlar gerçeği söylemeye başlarsa erkeğin aynadaki görüntüsü küçülmeye başlar, yaşam karşısındaki uyumsuzluğu yok olur. Aynadaki görüntü son dere- ce önemlidir, çünkü canlılığı pekiştirir. Bunu elin- den aldığımızda erkek, kokaini elinden alınan bir uyuşturucu bağımlısı gibi ölüp gidebilir."[7] diyerek kadınların artık kendilerine karşı da dürüst olmaları, erkekleri gözlerinde büyütmemeleri gerektiğini telkin eder.

Yaratıcı büyük zekâların sadece erkek değil, aynı zamanda kadın beynine de hük- meden dehalar olduğunu söyler Woolf ve buna en iyi örnek olarak Shakespeare'i verir kitapta: "...bedende iki ayrı cinsiyet olduğuna göre acaba zihinlerde de, bedenlerdekine denk gelen iki ayrı cinsiyet var mı ve acaba mutlak tatmine ve mutluluğa ulaşmak için onların da birleşmesi gerekiyor mu? Amatörce ruhun bir şemasını çizmeye giriştim, her birimizin için- de iki güç bulunacaktı, biri erkek biri kadın; erkeğin beyninde erkek kadına egemen olacaktı, kadının beyninde de kadın erke-ğe egemen olacaktı. Bu ikisi uyum içinde bir arada yaşarlarsa, ruhsal işbirliği yaparlarsa, normal ve rahat bir beden hali doğar. Bir kişi erkekse, beyninin kadın tarafı yine de etkilidir; bir kadın da içindeki erkekle ilişki içinde olmalıdır. Coleridge, büyük bir zih- nin çift zihniyetli olduğunu söylerken belki de bunu kastediyordu. Ancak böyle bir birleşme olursa zihin eksiksiz döllenmiş olur ve bütün yetilerini kullanır. Belki de katıksız erkek olan bir zihin yaratıcı olamaz, katıksız kadın olan bir zihin de, diye düşündüm."[8]

"Hep geceyi uzatmak, onu hayallerle daha doldurmak istedim." Virginia Woolf

Shakespeare kadar yetenekli hayali bir kız kardeşten bahseder ve onun toplumsal yargılar sonucu kadın olarak yazı yazamayışını, ataerkil yapıda nasıl öğütülüp intihara sürüklendiğini anlatır.[9] Bu çarpıcıdır, çünkü kadınlardan neden bir Shakespeare çıkmıyor sorusuna tokat gibi bir cevaptır. "İmzasız birçok yapıtın ardında bir kadının gizlendiğini varsayacak kadar ileri gidebilirim."[10] diyerek de kadınlann yeteneksiz olmadığını, ikinci planda kalmalarının toplumsal bir sürecin sonucu olduğunu ifade eder.

Kitaptaki en önemli cümlelerden biri de şudur: "Bir kadın olarak benim ülkem yok. Bir kadın olarak kendime bir ülke istemiyorum. Bir kadın olarak benim ülkem bu dünya."[11] Bu cümle ile Woolf, kadınlara paraya ve bir odaya sahip olduktan sonra gücün kölesi olmamalannı; savaşları, düşmanlığı dünyaya dayatan ataerkil yapının aksine yersiz-yurtsuz ve bağlamsız bir özgürlükle hareket etmelerini öğütler.

Woolf, sonradan kendi ismiyle anılacak 'bilinç akışı tekniği'nin müjdesini de 'Kendine Ait Bir Oda'da verir: "Yaşam, simetrik sıralanmış bir dizi fayton feneri değildir. Yaşam, parlak bir ışık halkasıdır. Bizi, ilk bilinçlendiğimiz andan sonuna dek saran, yarı saydam bir örtüdür." 'Mrs. Dalloway' için bu tekniğin en iyi kullanıldığı kitaplardan biridir diyebiliriz. Kitap, Mrs. Dalloway'in bir gününü sanp sarmalar ve bize sunar. Gözlerimiz kapalı, onunla elimizde oynarken tam olarak neler olduğunu kavramaya çalışırız, net sınırlar koymaz Woolf. Olaylan biraz da bizim bilincimizin akışına bırakır.

'Kendine Ait Bir Oda', Woolf'a başlamak için güzel bir kitaptır akıcı dili ve Woolf'un nükteli anlatısı onu kavramanız için yardımcı olur. O, her kitapta kendini aşan bir yazar olduğu için, onu anlamaya bu kitap yeterli değildir. Cinsiyet kavramını müthiş bir kurgunun içinde altüst edip eriten ve aşkın bedenleri aşan gücünü bize gösteren 'Orlando'yu, bilinç akışına kendinizi bırakıp çiçekleri kendisinin alacağını söyleyen 'Mrs. Dalloway'i, daha şiirsel hâlâ getirmek için ayakta sesli okuyarak düzelttiği eserin ritmi için 'Dalgalar'ı, hayatın bir yanıp bir sönen ışığı altında sessizce düşüncelere dalmak için altında oturacağınız 'Deniz Feneri'ni okuyarak onu daha iyi anlayabilirsiniz.

Woolf, 'Kendine ait oda'sında, aklının gelgitlerinde gelip giderken ablasının ressamlığına özenerek şövale üzerinde yazdığı kitaplarında içini dökerek rahatlıyordu. Bir sakin, bir fırtınalı Woolf, engin bir okyanus misaliydi. Akli rahatsızlığı, aynı zamanda yaratıcılığını körükleyen bir unsurdu; doktoru eğer iyileşirsen hayal gücünden yoksun kalabilirsin bile demişti. Delilikle dâhilik arasında yaşamla ölüm arasında gelip gittiği gibi sallanıyordu. Hayatını edebi kaygılan üzerine inşa etmişti ki bu onu intihara sürükleyen en büyük sebeplerden biri olmuştu. Artık yazamıyorum dediği noktada ceplerine taşlan doldurup Ouse nehrinin soğuk kollarına sarılmıştı. Mezar taşında yazılı olan 'Dalgalar' kitabının son sözleri onun bu ruhsal gelgitleri esnasında ölüme karşı tavrını özetler: "Kendimi sana doğru savuracağım, yenilmeksizin ve boyun eğmeden, ey ölüm!" Ölüme boyun eğmeden, ona kendini teslim edişiydi beni ona hayran bırakan.

Woolf, bu sayfalara sığmayacak kadar derin bir yazar. Yazımının sım, melankolik büyüsünden kaynaklanır. Kendinizi onun buğulu dünyasına bıraktığınızda karşı konulmaz bir huzur ve aynı anda tekinsizlik içinde bulursunuz. Onun dilinin etkileyiciliği, dönüştürücü sessiz bir güç olmasından gelir. Okuduğunuzda, cümleler akar gider ve dimağınızda hoş ve kalıcı bir tat bırakır. 'Kendine Ait Bir Oda'da "Yazmak istediklerinizi yazdığınız sürece önemli olan tek şey budur; bunun yüzyıllarca mı yoksa yalnızca saatlerce mi önemli kalacağını kimse söyleyemez..." der Woolf. 90. yılına yaklaşırken önemini hâlâ koruyan 'Kendine Ait Bir Oda', Woolf'un daha yüzyıllarca etkisini sürdüreceğine işaret.

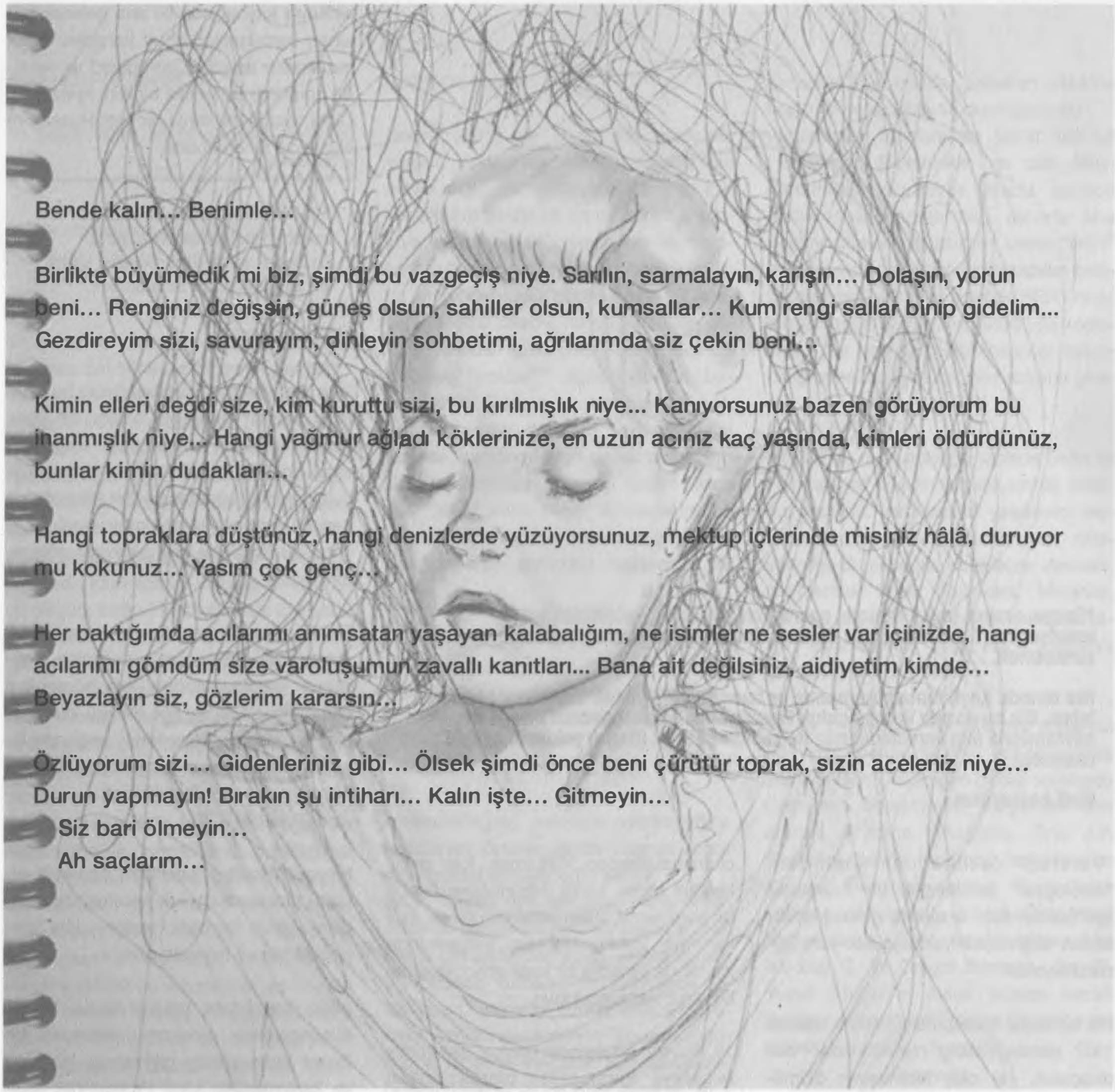
Truman Capote'nin de belirttiği gibi: "Virginia Woolf, kulağa hoş gelmeyecek hiçbir cümle söylememiştir." Yaşam denilen sahile şimdiye kadar ne yazdıysanız her bir cümlesi, kıyıya vuran dalgalar gibi onları siler götürür, size geride temiz bir sayfa bırakır. Woolf'un da dediği gibi "Temiz kum üstünde temiz deniz suyu, belki de dünyadaki en güzel şeydir." ve onun kitapları en temiz kum, cümleleri de en temiz deniz suyudur.

Kaynakça:
Woolf, Virginia. (2012). Kendine Ait Bir Oda (İlknur Özdemir, Çev.) İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi
Urgan, Mina. (2001) Virginia Woolf. İstanbul: YKY
Curtis, Anthony. (2012). Virginia Woolf. Bloomsbury ve Ötesi (Özge Çağlar Aksoy, Çev.) İstanbul: İletişim

Numaralandınlmış metinler için son şeyler bölümüne bakınız.

Bende kalın... Benimle...

İLAZKIZ

Bende kalın... Benimle...

Birlikte büyümedik mi biz, şimdi bu vazgeçiş niye. Sarılın, sarmalayın, karışın... Dolaşın, yorun beni... Renginiz değişsin, güneş olsun, sahiller olsun, kumsallar... Kum rengi sallar binip gidelim... Gezdireyim sizi, savurayım, dinleyin sohbetimi, ağrılarımda siz çekin beni...

Kimin elleri değdi size, kim kuruttu sizi, bu kırılmışlık niye... Kanıyorsunuz bazen görüyorum bu inanmışlık niye... Hangi yağmur ağladı köklerinize, en uzun acınız kaç yaşında, kimleri öldürdünüz, bunlar kimin dudakları...

Hangi topraklara düştünüz, hangi denizlerde yüzüyorsunuz, mektup içlerinde misiniz hâlâ, duruyor mu kokunuz... Yasım çok genç...

Her baktığımda acılarımı anımsatan yaşayan kalabalığım, ne isimler ne sesler var içinizde, hangi acılarımı gömdüm size varoluşumun zavallı kanıtları... Bana ait değilsiniz, aidiyetim kimde... Beyazlayın siz, gözlerim kararsın...

Özlüyorum sizi... Gidenleriniz gibi... Ölsek şimdi önce beni çürütür toprak, sizin aceleniz niye... Durun yapmayın! Bırakın şu intiharı... Kalın işte... Gitmeyin...
Siz bari ölmeyin...
Ah saçlarım...

VAR mı OLUŞÇULUK [VAROLUŞÇULUK]

AYŞEGÜL ERÖZYÜREK

"Sorgu, arayış, kaçış, bunaltı, saçma, onlar, seçim, yabancılaşma, umutsuzluk, ölüm, sen, infaz, bulantı, içebakış, yargı, oluş, yalnızlık, zannetmek…."

Her birinde keşfi tamamlanmamış ve tamamlanmayacak olan 'Ben' i bulma telaşı. Biz bu yazıda Varoluşçuluk Felsefesinden bahsedecektik değil mi, kavramlarla alıp veremediğimiz de ne? 'SAÇMA'…(Doğru yoldasın sevgili okuyucu)

Hadi başlayalım.

"Varoluş" (existence) isminden, "varoluşsal" (existentiel) ve "varoluşla ilgili"(existential) anlamına gelen kelimelerden doğmuştur varoluşçuluk yani egzistansiyalizm.

Her ne kadar K.Jaspers, J.Wahl'a hitaben 1937 yılında yazdığı mektubunda "Varoluşçuluk, var oluş felsefesinin ölümüdür"* dese de, biz iki dünya savaşı geçirmiş olan bireyin yalnızca savaşın getirdiği olumsuzluklardan kurtulmak için değil, kendini bilme, kendi özgürlüğüne dönük bir sorgulama, insan olma sorunu ve dahi kendine yabancılaşması serüveninde içerisinde ilerlediği bir keşif yolu olduğunu biliyoruz varoluşçuluğun.

19.yüzyılın ortalarında baskın sistematik felsefeye karşı tepki olarak doğan varoluşçuluk, karşımıza ilk olarak Kierkegaard ismini çıkartacaktır. Esas itibariyle kaynağında iki ana gelenek bulunan varoluşçuluğun bir kanadını temsil etmektedir aslında Kierkegaard ve yanında göreceğimiz tanıdık bir isim Nietzsche. Diğer tarafta ise karşıt bir isim Husserl ve Husserlci fenomenoloji.

"Kişinin varoluşu için iki seçenek vardır; İnsan ya kendi oluşunu unutacak ya da tüm dikkatini kendi var oluşuna yoğunlaştıracaktır."

Kierkegaard

Tam da zıtlıklarla karşılaştığımız bu noktada yazının gidişatını başka bir yöne çekip, iki farklı pencereden, aralayarak varoluşçuluğa bakalım. Öyle ki, varoluşçuluk farklı egzistansiyalist filozoflarda kendini farklı şekillerde gösterecektir. Acaba bu farklılıklar yeni bir keşfi sağlayacak mıdır?

Bir filozof, oyun yazarı, eleştirmen, iyi bir entelektüel, cehennemin başkalan olduğunu, varoluşçuluğun ise hümanizm olduğunu söyleyen kör olduğu günlerde bile felsefesinin temellerini sağlamlaştırmaya çalışmış, bir çoğumuzda varoluşçuluk deyince akla gelen ilk isim;
Jean Paul SARTRE…

Mevcut felsefi geleneklerin çoğunda olduğu gibi varoluşçuluk felsefesi de aslında ele aldığı filozofun hayatına göre form değiştirmiş ve form almıştır.

Ailesi, hayat tarzı, yaşamı büyük ölçüde düşüncelerine yansımış, sistematik bir filozof olma çabası gütmemiş, kuralcılık ve karamsarlıkla kaplı Protestanlık içerisinde çelişkilere düşmekten çekinmeyen Danimarkalı düşünür;

"Var oluş özden önce gelir." önermesi varoluşçuluğun merkezini oluşturur. Bu, bireysel anlayışın en anlamlı bütünü olarak görülmüştür. Kişinin var oluşu dışında gelişen bireysel yapı "O" ile ifade edilmektedir. Bu durumda diğerlik ifade eden bu yapı; bağımsız edimler ve sorumluluk bilincini kapsayarak var oluş olarak tanımlanmaktadır.

Soren KIERKEGAARD...

İki büyük isim, iki büyük etki, farklı iki kanat ama

"Var olmaktan başka hiçbir şey yok."

Sartre

bir aradalıkları ile uçmayı sağladıklarından habersiz, biri olmadan diğerinin yarımlığı. İnsanın kendini gerçekleştirmesini, biricikliğinin keşfini sağlamaya çalışan varoluşçuluk, öncü olan Kierkegaard'da Protestanlığın dışına çıkıp Hristiyan yaşamı içerisinde bireyin keşfi halini alacaktır. Daha önce de belirttiğim gibi, varoluşçuluk girdiği bedene göre form alan bir yapıdadır. Kierkegaard varoluşunu bulmaya çalıştığı insanı Hristiyan akım içersinde ele alacak ve bu sorgulamayı "iyi bir hristiyan nasıl olur?" şeklinde yapacaktır. İşte bu sorgulama bizi önemli felsefi kavramlardan "SAÇMA" ya çıkarır. Öyle ki, akıl sahibi olan akılla kavranamayacak olan gizlerle çevrilidir. Bu giz tanrısal gerçekliktir ve ancak "saçma" ya olan inanç ile bulunabilir. İnsan aklını aşan bu durum gönülle, biricikliğimiz, öznelliğimiz ile varılabilecek bir yerdir. Kierkegaard işte bu noktada tam da insanı somut düşünmeye yani varoluşa yöneltmiştir. Kierkegaard'ın ele aldığı insan inanç sis-temi içerisinde umutsuzluk ve bunaltı duyan insandır. Bunaltı kavramı bizi diğer tarafa yönlendirecek ve bir çağrışımla kendimizi yine Sartre'ın yanında bulacağız.

Çağrışım; bulantı...

Sartre, Varlık ve Hiçlik adlı yapıtında varoluş arayışında varoluş olgusundan başka olgu yoktur diyecek ve olgu için "varoluşsal gerçekliği içinde, zihinsel sezgiye açılan şeydir" diyecektir. Ve varoluşsal varlık için "O hiçbir şeyden gelmez, ne kendinden gelir, çünkü böyle bir apaçıklık saçma olurdu, ne de yaratılma yoluyla Tanrıdan gelir, çünkü kendi dışında hiçbirşey yoktur"** açıklamasında bulunacaktır. Sözkonusu varoluşsal varlık insana bulantı duygusu vererek insan kendini "kendinde şey" olarak bulacaktır. Burada Sartre'ın "Varoluş özden önce gelir" sözü yerini bulur. Tanrıtanımaz bir düşünür olan Sartre "kendinde şey" olan varlığın Tanrı tarafından belirlenmiş bir ö z ü

"İnsanoğlu özgürlüğe yazgılıdır; çünkü bir kere dünyaya geldikten sonra yaptığı her şeyden sorumludur."

Sartre

olamayacağını, yalnızca varolacağını, kendinden önceki ya da sonraki hiçbir şeye benzetilemeyeceğini söyler.
İnsan nasılsa öyle olacaktır, daha öncesinde bir belirlenim, tanımlanmışlık yoktur. Kendi için varlık olan insan, varolduğunun bilincindedir. Varoluşu özünden önce gelen insan, yalnızca özünü oluşturmayacak, kendi varoluşunun sorumluluğununda farkında olacaktır. Saçmalayarak, bulantı duyarak ve seçimler yaparak. İki kanattan inip ortada, kanatlan birbirine bağlayan ana noktada, durduğumuzu varsayarsak tanrıtanımaz yahut katı bir Hristiyanlık, Protestanlık ve dahi Müslümanlıktan sıyrılarak orada sadece varolan varlık olan biz, aslında ana noktayı görebilmeli, mühim olanın "BEN" in keşfi sırasında farklı farklı kapıları çalabileceğimizi ve mutlu edecek BEN'i oluşturma özgürlüğünde, özgürlüğü de keşfederek her yerden beslenebileceği farkındalığına sahip olma kaçınılmazlığına çıkarız.

Elbette ki, varoluşçuluğu sadece Sarte ve Kierkegaard açılarından ele almak yetersiz olacaktır. Varoluşçuluk yaşarken, keşfedilecek bir felsefi akımdır en nihayetinde. Bu sebeple, Heiddeger, Jaspers, Nietzsche, Well, Harmelin, Mounier, Camus, Husserl gibi büyük isimlere selam edip varoluş arayışınızda kapılarını çalmanızı temenni ederim.

Ve kendi varoluş serüveniniz sırasında hoş sohbetleriyle sizlere yol arkadaşlığı yapacaklarına inandığım birkaç varoluşçu dostumla tanışmanızı istiyorum son olarak. Antoine Rougetin, Onu J.P. Sartre'ın Bulantı kitabında bulabilirsiniz. Kirilov, Dostoyevski'nin Cinler'inde yaşıyor. Meursault, Albert Camus'un Yabancısında. Daha tanıdık birkaç isim ise Bay C. Ve Gregor Samsa... Bay C. Yusuf Atılgan'ın Aylak Adamı olarak bekliyor olacak sizi. Gregor Samsa'yı ise söylemeye gerek yok sanırım...

Bir cevap;
Var Oluşçuluk...

"...beni kıskıvrak yakalayan şeyin, sana dokunması bile gerekmez ya da tersi; senin için masumiyet olan şey, benim için suç olabilir ya da tersi; sende hiçbir etki yaratmayan şey, benim mezarım olabilir."

"Bana ait sözcükler olsun isterdim. Ama kullandığım bu sözcükler, bilmiyorum kaç bilinçte sürüklendi."

"Birdenbire anlar ki yarın da böyle olacaktır, öbür gün de, bütün öteki günler de. Bu çaresiz buluş ezer onu. İşte böyle düşünce öldürür insanı. Bunlara katlanamadığından öldürür insan kendini ya da, gençse, tümceler yapar bunlarla."

"Erken kalkarlar, çünkü yapacakları çok şey vardır ve erken yatarlar düşünecekleri çok az şey vardır."

KAFKA

SARTRE

CAMUS

WILDE

Özgürlüğün Peşindeki Rehineler

KÜBRA M. BÜYÜKKIYICI

Evet, her insan bir bekçi; her bekçi, özgürlüğü için yaşayan, canını ortaya koyan bir savaşçıdır.

Özgürlüğün tanımını yapmak ne çok kolay, ne de çok zordur; elbet bir tanımı vardır fakat herkes için farklı algılanır; kimisi için istediği şekilde bir hayat sürmek, kural tanımadan gelişigüzel yaşamak, kimisi için ise toplum baskısından ötürü var olduğuna inanmadığı hayalî bir kavram. Ben ise özgürlüğün bir çeşit hayat ötesi ödül olduğuna inananlardanım. Bu dünyada tamamen özgür olmadığımın farkındayım çünkü. Bir bekçi misali emaneti sahibime vereceğim günü bekliyorum. Dünyaca ünlü On Liberty yazarı John Stuart Mill'in de dediği gibi:

"Özgürlük adını hak eden tek özgürlük, başkalarını saadetlerinden mahrum etmeye veya onların saadet elde etme gayretlerine engel olmaya kalkışmadığımız müddetçe kendi iyiliğimizi kendi bildiğimiz yolda arama özgürlüğüdür. Her birey gerek bedensel, gerekse zihinsel ve ruhsal bakımdan kendi sağlığının asıl ve yegâne bekçisidir. Unutulmamalıdır ki, insanlık herkesin kendi istediği gibi yaşamasına tahammül gösterdiği zaman, kişileri başkalarına hoş gelecek şekilde yaşamaya zorladığından daha büyük kazanç elde eder." *

Faydacı felsefenin savunucularından biri olarak bilinen Mill'in eseri 1955 yılında Hürriyet ismi ile M. Osman Dostel tarafından Türkçeye çevrilmiş olup raflarda yerini almıştır. Mill'in üslubu ağır ve karmaşıktır fakat derin anlamlara sahip bu eserinde özgürlüğün ne denli uzun bir yol olduğunu anlamak hiç de zor değildir. Özellikle her bireyin kendi bedensel, zihinsel ve ruhsal sağlığının bekçisi olduğunu düşünürsek, aslında ne kadar özgür olduğumuzu da anlamış oluruz. Bir bekçi ne kadar özgür olabilir? Ya da nereye kadar özgür olabilir? İşte bu soruların cevabını bulduğumuzda gerçek özgürlüğü anlamış, hatta yakalamış olacağız.

Evet, her insan bir bekçi; her bekçi, özgürlüğü için yaşayan, canını ortaya koyan bir savaşçıdır. Bekçilik yapan gözler, emanetine zarar gelmemesi için her daim açıktır, güven telkin etmeyen her çeşit insandan korur emanetini. Bu emanet kimi zaman bir can, kimi zaman bir mal, kimi zaman ise zihinsel, bedensel ve ruhsal anlamda sağlıktır. Sahibi gelene kadar bir canı veya bir malı korumak kolay iş olmasa da, bir bekçi için sıradan bir görevdir. Çünkü sahibi geldiğinde işi biter ve başarısının mutluluğunu yaşar. Peki, Mill'in bahsettiği üzere insanoğlu her daim kendisinin bekçisi ise, başarının getirdiği mutluluğa nerede ve nasıl ulaşarak özgürlüğüne kavuşacak? İşte o zaman devreye 'inanç' kavramı girmektedir. İnanmadan yapılan her iş insanı başarısızlığa götürür, inanmadan yaşamaksa hüsrana. İnsanoğlu vadesini doldurduğunda yaptığı iyi işler kadar ödüllendirilip sonsuz özgürlüğüne kavuşacak. O zaman insanoğlu aslında yaptığı işlerin bir rehinesidir; kim ki güzel işler yapar ve borcunu öderse Yaratan tarafından ödüllendirilip, rehineliği son bulur yani sonsuz gerçek özgürlüğüne kavuşur. Kim de kötü işler yapar ve sorumluluklarını unutursa özgürlüğünü kendi iradesi ile sonlandırır. O zaman denilebilir ki, insanoğlu sonsuz özgürlüğe kavuşmak için ya iyi işler peşinde koşup bekçilik görevini yerine getirir ya da görevini kötüye kullanarak gaflete düşer.

Mill'in de değindiği üzere daha büyük kazanç elde etmek için insanoğlu iradesini her zaman iyi yönde kullanmalı ki kaybedenlerden olmasın. Bunun da başlıca kuralı bireyin bir bekçi olduğunu unutmamasıdır. Bekçi ifadesi sadece kendi bedeni, ruhunu ve zihnini koruyan kişi anlamında değil, aynı zamanda çevresini koruyan ve her türlü önlemi alan anlamına da gelmektedir aslında. Bu da demek oluyor ki, kendimizden sonra çevremizdeki insanlardan da belli bir derece sorumluyuz. Gerçek ve sonsuz özgürlük için savaşırken, çevremize yaptığımız her türlü zulüm bize yenilgiyi getirir. Bırakın herkes istediği gibi yaşasın, kendine zulmederek inkârı seçen bekçi ile tefekkür eden bekçi arasındaki farkı elbet bir gün herkes anlayacak. Bu yüzdendir ki ilahi adalete güveniyor ve emanete zarar gelmemesi için çabalıyoruz. Emaneti gerçek sahibine ilk günkü gibi sağlam ve tertemiz verebilmek ve gerçek özgürlüğe kavuşabilmek duası ile...

*John Stuart Mill, Hürriyet Üstüne
Liberte Yayınlan 2009, Çev. Mehmet Osman Dostel

Kısa Bir Ölüm

KARDELEN AĞIM

Ölümü hiç böyle düşünmemiştim; bu kadar basit, bu kadar anlamsız...

Her şeyin bittiği o kocaman evin karşısında dikiliyorum. Hem de soğumuş bir vücuttan başka bir simgesi olmayan mezar taşımın üzerinde durarak. Öldüğümde, yaşarken beni terk eden ruhum bana döndü. Ve ben, bu durumdan ne zaman kurtulacağım diye merak ediyorum.

Elime bir taş alıp başlıyorum yontmaya mezar taşını "Yok oluyorum..." diye. Ölü çiçekler kaplamış toprağımın üstünü. Saydam avucumla sıkıyorum o toprağı çiçekleri atmak için üzerinden. Hissedemediğim bir ıslaklığı var. Vazgeçip yürüyorum eve doğru. Etrafını kaplayan sarmaşıklardan evi ayırt etmek zor biraz, ama duvarlardan geçmeyi reddedip buluyorum o ağ dolu işlemeli kapıyı. Dokunuyorum kapının cilası gitmiş koluna, dokunmak denirse buna tabi. İçeri doğru ilerliyorum. Girişin ortasındaki büyük iki merdiven karşılıyor beni her zamanki gibi. Yaşamın ölümle birleştiği yer. Oturuyorum aralarına, ben gittiğimden beri ayrılmışlar besbelli. Başımı kaldırıp bakıyorum küf tutmuş tavana veda ederek içimden. Sonra bir sağa, bir sola... Ölümün beni bu merdivenlerde kucakladığını hatırlar gibiyim ama bunu daha fazla düşünmek istemiyorum.

Gizemini hiç kaybetmemiş olan yerden çıkıyorum şimdi, bir daha geri dönmemek üzere. Evin etrafını çevreleyen ağaçlar beni bekliyorlar. Gökyüzünün bu gece bu kadar yalnız ve karanlık olmasının bir nedeni var. Tekrar yattığım yere dönüyorum. Bedenim hâlâ orada, çürümekte zamana karşı koyamadan. Topraktan sıyrılıp ilerliyorum yanına. Gözlerim kapalı ve saçlarım duruyor. Boşluklar dolmaya başlamış çoktan vücudumda. Kulağıma doğru eğilip bir şeyler fısıldıyorum benliğime. Geri çekiliyorum sonra bir hareket görmek için, kıpırdamıyor.

Doğruca gecenin ortasına yükseliyorum. Güneşin doğmasına az kaldı. Güneş doğdukça beni benden ayıracak parçalar eksilecek. Ağaçlara doğru haykırıyorum tutkuyla. Güneş doğmaya başladı işte! Haykırmam kesiliyor birden. Sessiz ve durgun bir biçimde alıyor beni yanına. Bir dahaki hayata dek ayrılıyorum şimdi. Işığa bakıyorum kalan son yüzümle ve birden var olan ruhumla birlikte yok oluyorum.

Halüsinasyon

MERVE ÖZDOLAP

Yine iki kelime arasından sarkarken bir satır aşağıya, uyumak değil sızmak huzursuzluğun sunduğu.
Kara ellerim, kara kalemim, kara bir girdaba sürükleyip çekmek istiyor beni suyun altına.
Kapılan ellerim, ayaklarım, bedenim...
"Kaybolmak güzel mi?" dedi.
Kaybolmak hep güzeldi.
-Yağmurun sesi suda...-
Tanımadığından değil, her yer aynı olduğundan da kaybolabiliyorsun ya...
"Ne diliyorsun?" dedi bana.
Ben bazı günler soruları sevmiyorum, bazı günler konuşmayı ve bazı günler hiçbirinizi sevmiyorum.
"Tahammül ne çirkin bir kelime değil mi?" diyor...
Sen gölgesi olmayan, hayali olmayan bir ses, hiç durmayan ve hiç susmayan
Kafamın içinde ağlayan ve sürekli dağlayan bir hiç, biliyormuşsun gibi sorma.
Ben gerçekten en çok iki kelime arasında kayboluyorum.
Bir birine temas ettiklerinde oluşan dalgaların girdabında
O zamanlarda biraz inanıyorum, neye olduğu önemli değil.
Biraz umut ederken buluyorum kendimi
Kafam düşmüş kağıdın üzerine, yüzüm gülerken nefes alabiliyorum.
Çünkü raflara dizemediğim pek çok kelime var, uçuşuyorlar dudaklarımın etrafında
Ben istediğimde onlarla seni yaralıyorum.
Seni yaraladığımda en çok kendimi acıtıyorum ve nefes alamıyorum.
Bu ikisi arasında koşarken zaman tutamıyorum.
Orada bir yere ait olamıyorum.

İnsanlar ve Şeytanları

GÜVEN TURAN

"Kullanamadıktan sonra göğsümüzü dolduran
hisler ve kafamızda kımıldayan düşünceler
neye yarardı?" İçimizdeki Şeytan, Sabahattin Ali

"Her mücrim ruhlu insan gibi ben de vehimlerimin oyuncağı olmaya başlıyorum." (s: 143)

Sabahattin Ali'nin İçimizdeki Şeytan'ı, vehimlerinin benliğini ele geçirmeye başladığı, zeki olduğu kadar tembel olan ve içinde bulunduğu toplumdan sıyrılıp kendini kurtarma yolları arayan Ömer üzerinden içimizde saklı tuttuğumuz, bundan da ziyadesiyle mutlu olduğumuz, ama bir o kadar da başımızdan defetmeye çalıştığımız şeytanları anlatıyor.

Sabahattin Ali ile tanışmam bana göre geç bir dönemde, lise yıllarımda Kuyucaklı Yusuf ile olmuştu. Beni fazlasıyla etkileyen bu ilk tanışma kitabını, Raif Efendi gibi hâlâ beni derin düşüncelere sevk eden bir başkahramana sahip olan Kürk Mantolu Madonna izledi. Kendimden çokça şeyler bulduğum ve yer yer kendi his ve düşüncelerimle karşılaştığım satırları hayretler içinde okuduğum bir kitap olmasına rağmen yine de içinde bir şeyler eksik gibiydi. 1940 yılında kaleme alınan İçimizdeki Şeytan ise, baş karakter Ömer'i kendime fazlasıyla yakın bulmam bakımından diğer iki romandan daha çok beni içine alıp sarmalamayı başardı. Başından sonuna soluksuz okuduğum roman bittiğinde ise üzerimde bıraktığı etkiden daha çok Sabahattin Ali gibi bir ismin nasıl olup da katledilebileceğine üzüldüm.

Yirmi altı yaşımda okuduğum bu romanın yirmi altı yaşında olan ana karakteri Ömer'de sıklıkla kendime dair izler bulmam, iç hesaplaşmam adına beni sevindirirken yer yer Ömer'in yaptıklarına sinirlenmem sonucu "Acaba ben de böyle biri miyim?" sorusunu sıklıkla kendime sorup durmama neden oldu.

Eskiden annemle olağan atışmalarımız sırasında ağzımdan çıkmaması gereken bir söz söylediğimde veya tasvip edilmeyen bir davranış sergilediğimde romanın varlığından bihaber olarak "İçimde şeytan var benim." demeyi adet edinmiştim. Ben de Ömer'in kitapta belirttiği gibi "...müdafaasını üzerime almaktan korktuğum bütün hareketlerimi ona yüklüyor..." idim. Ancak "İçimizdeki şeytan pek de kurnazca olmayan bir kaçamak yolu..." kanısının ben de pek tabii farkındaydım.

İçimizdeki Şeytan'ın her satırının bu denli bana tesir etmesinde ve Sabahattin Ali'nin karakterlerinde, okuyan çoğu kişinin kendinden bir şeyler bulabilmesindeki asıl nedenin Ali'nin karakter tahlillerini çok iyi yaparak onların iç dünyalarını ve hissettiklerini ustalıkla yansıtma özelliği olduğu görüşündeyim. Zira Sabahattin Ali iyi bir yazar olmasının yanı sıra başarılı bir insan tanıma ustası. İçinde yaşadığı toplumun bireylerini ustalıkla gözlemlemiş ve gözlemlediği her karakteri abartıya kaçmadan romanlarına yansıtmayı başarabilmiş bir kişilik. Bu yüzdendir ki, mükemmel insan olamayacağı gibi Sabahattin Ali'nin karakterleri de mükemmellikten uzak ve bir o kadar gerçek. Gerçek, ancak, günümüz toplumunda görmeye hiç de alışık olmadığımız hâletiruhiye ve özelliklere de sahipler. Ömer'in Macide'ye olan aşkını ilan ediş sahnesi bugünün açısından bakıldığında fazlasıyla gerçek dışı gelen örneklerden yalnızca birisi.

Bu bağlamda üç romanı da bütün olarak ele aldığımızda, insan sarrafı olan Sabahattin Ali insanlara karşı her zaman mesafeli ve şüpheci biri olarak karşımıza çıkmakta. Kitapta geçen "Ben iki-

de birde böyle oluyorum, bazen bütün insanlan boyunlanna sarılıp öpecek kadar seviyorum, bazen de hiçbirinin yüzünü görmek istemiyorum." cümlesi bu davranışın bir yansıması adeta. Ömer kadar Ömer'i yaratan Sabahattin Ali'nin de aynı düşüncelere sahip olduğunu söylemek yanlış olmaz sanırım.

Her satırında farklı tatlar bırakan İçimizdeki Şeytan'da, Sabahattin Ali'nin betimleme ustalığına da tanık olmaktayız. İstanbul'da geçen romanda "Bizim zamanımızda İstiklâl'e takım elbisesiz, şapkasız çıkılmazdı." havası hâkim. Sandal sefasının naifliği, Harbiye'deki bahçeli evlerden yayılan müzik özlediğimiz İstanbul'u bizlere hatırlatıp hoş bir seda gibi kulaklara dolsa da, Ali, günümüzde de aynı şekilde devam eden sorunlara da göndermeler yapmayı ihmal etmez:

"*İstanbul'dan ayrılmak istemiyoruz, fakat senede kaç defa kütüphaneye gideriz? Üç beş cadde ile bir o kadar kahveden başka ne biliriz?*" (s: 136)

Sonradan öğrendiğime göre İçimizdeki Şeytan yazıldığı dönemde oldukça eleştirilen ve pek de olumlu eleştiriler almayan bir kitap olmuş. Zira kimilerine göre Sabahattin Ali'nin yarattığı bazı karakterler üzerinden Necip Fazıl, Peyami Safa ve Nihal Atsız yerilmekte ve Ali'nin onlara olan nefreti tüm çıplaklığıyla yansıtılmakta imiş. Ali, romanda Üsküdar'da bir kapı üzerinde yazan, "Okumuş cahil kara cahilden daha zararlıdır." sözünü kanıtlar nitelikte toplumun aydın ve entelektüel geçinen kesimine yer yer üstü kapalı bir şekilde dokundurmayı ihmal etmez.

Ancak ben bu noktada Selim İleri'nin romana yazdığı "Belki de İktidardaki Şeytan" başlıklı ön sözünde belirttiği görüşlere katılmaktayım. İçimizdeki Şeytan bu eleştirileri hak etmeyen ve ön yargılardan uzak okunması gereken, iyi kurgulanmış bir eser.

Tüm Sabahattin Ali kitaplarının sonlarına yaklaştığımda yaşamış olduğum bitmese hissi bu kitapta da fazlasıyla kendini gösterdi. İçimizdeki Şeytan, son sayfayı da çevirdikten sonra tekrar başa dönmeyi isteyeceğiniz ve uzun süre etkisinden çıkamayıp içimizdeki şeytanlarla yüzleştiren kitaplardan.

"*Ben şuna inanıyorum ki, üç buçuk günlük ömrümüzü kendimize zehir etmemek için ne mazideki hayatımıza ve kaçırdığımız fırsatlara ne de istikbalin olmayacak hülyalanna kulak asmayarak bugünümüze hapsolup yaşamalıyız.*" (s: 73)

İçimizdeki Şeytan, Sabahattin Ali

Kadın, Çalılıklardan

SİMGE EKİCİ - Şiir

Her yerine dokunmana izin veren bir özgür kadındır İstanbul
Kalbi hariç
Göğüs kafesine hapsetmemiştir kalbini
Surlann ardında bir çalılıktır belki
Kadınca dertleri
Kadındır İstanbul
Gözleri sürmeli,ince parmaklan ojeli
Bir gerdanlıktır serin sulannda pırıl pırıl köprüleri
Işıl ışıl meydanları mutluluğudur bu kadın şehrin
Protestoları,gençleri,çevikleri
Öfkeleridir fetih sonrası otuzlu yaşlarının gölgeleri
Bir başka fatih bekler gibidir şenlikli sokaklarının köşeleri
Her daim güzel kokular saçılır savurduğu saçlarından
Kokusunu süpürür Galata'nın arka sokaklarındaki çıngırak sesleri
Umutlan gibi havalanır Yeni Cami önünde güvercinleri
Mısır Çarşısı'nda bir sabun kalıbı yasemin
Beyazıt meydanında durmuş yüklenen tramvayıdır yaşama sevinci
Kalbine dokundun sanırsın her bir köşesini öperken
Zevk kısrakları delice koşarken en kuytu kasıklarında
Hülyalı gözleriyle baktı sanırsın sana kadehleri devirip ağır ağır yürürken
Karaköy'den bir vapur olur karşıya geçer o,sen onu senin sanarken
Fethi Paşa korusunda saklanıp
Gece yansı bir masum kız çocuğu olur
Gün doğmasın diye ağlayıp
Annesine sığınırken
Günden önce yaşama sevincini sömürmek ister gibi
Asık yüzlü ölü bedenler doluşur tramvaylarına
Büyür çocuk
Boğazı geçer
Bir vapur sallantısında avutur düşlerini
Savurur saçlannı,sürer yeni güne ojelerini
Kadehleri önüne dizer
Sen yine öpersin şehri
Kadınlığının en kuytu özlemlerini görmezden gelirsin
Erkekçe bir uyanışla tüttürürsün sigaranı onun ciğerlerine doğru, düşünmeden
Hem kadının olur hem çocuğun hem annen
Her yerine dokunmana
Her haline alışmana
Her yaşına refakat etmene izin verir gündüzden, geceden
Oynar durur seninle
Kalbini hiç göstermeden

Korkuluk

ONUR TUNCAY

Süvari, geniş omuzlanndan süzülen altın sırmaları dalgalandırarak adeleli kollarıyla atının dizginlerini asıldı. Şapkasının altından görünen keskin gözlerini, kuytusunda durduğu uçsuz bucaksız ovanın üzerinde gezindirmeye başladı. Ova baştan aşağı buğday doluydu. İri, dolgun ve diri başaklar ikindi güneşinin altında altın gibi parlıyor, imbatın himayesinde vakur bir edayla sallanıyorlardı. Gözüne ovaya serpiştirilmiş korkuluklar takıldı. Ritmik olmamakla birlikte sanki planlanmamış bir düzen içerisindeydiler. Birbirinden çirkin bir sürü korkuluk olduğunu görmek canını sıksa da ovanın bereketi ve doygunluğu karşısında coşkuyla doldu içi. Kazığa oturtulmuş bir cadı kadar doğruldu atının üstünde. Gururlanıp göğsünü kabarttı.

Keskin gözlerini ovanın içinde gezindirirken başakların arasında gezinen bir genç kız gördü. Atını şaha kaldırınca siyah atının beyaz ayakları havada asaletle çırpındı. Süvari, buğdayların arasına daldı. Çirkin korkulukların arasından başakları ezerek şimşek gibi ovanın ortasına doğru atını sürdü. Kıza yaklaştıkça dudaklarını arzuladığını fark etti. Kalbi daha hızlı çarpmaya başladı. Atının ritmince kalbi çarpıyordu. Arkası ona dönük güneşe baktığını fark etti. Kıza çok yaklaşmasına rağmen, kız ona doğru dönmedi yüzünü. Yanına geldiğinde yavaşladı ve atının dizginlerini sertçe asıldı. Kız koni şapkasının altından ona baktığında Süvari dehşetle irkildi. Genç bir kız zannettiği kişinin aslında dişleri dökülmüş, buruşuk suratlı, ihtiyar bir Çinli olduğunu gördü. Süvari gözlerini ovuşturdu. Çinli ona sarı ve eksik dişli ağzının içini göstererek gülümsüyordu. Süvari atından indi, aldanmış gözlerle ihtiyara baktı. Çinli çekik gözlerini daha da çekikleştirerek sordu:

"Neden geldin buraya?"
"Şey, ben sizi uzaktan görünce..."
"Beni uzaktan görünce?"
"Sizi uzaktan genç bir kıza benzetmiştim."
"Ha ha ha! Beni genç bir kıza benzettin ha? Teşekkür ederim delikanlı."
"Neyse ben sizi rahatsız ettim. Özür dilerim."

Süvari utanarak arkasını döndü. Tam atının yularını tutacakken beyaz ayaklı siyah at bir anda yere yığıldı. Siyah atın kızıla boyanmış beyaz kıllı ayakları havada son kez savruldu ve kanlar içinde öldü. Süvari atının başına oturup ağlamaya başladı. Çinli elini omzuna koydu:

"Ağlama artık ona ihtiyacın olmayacak."
"Ben bu atın üstünde düşmanla savaştım. Bak! Göğsümdeki cesaret madalyasını yoldan geçene vermiyorlar! Ben şimdi nasıl savaşa giderim."

Tekrar gözyaşlarına boğuldu. Yakışıklı sayılabilecek bir adamdı Süvari. Saçları yana taranmıştı. Sakal tıraşını henüz yeni olmuştu. Üniforması tam üzerine göre dikilmişti. Kılıcının hakkını verebilecek kadar güçlü görünüyordu ama yine de ölü atının başında dövünerek hüngür hüngür ağlıyordu. Çinli koni şapkasının altından tekrar konuşmaya başladı:

"Yanlış anlama ama sen geri dönmeyi mi düşünüyordun burdan?"
"Seni kız zannetmiştim, yoksa gelmezdim ama atım neden öldü?"
"Çok basit evlat, jiletler yüzünden."
"Ne jileti?"
"Bak, bu ova muhteşem bir buğday tarlası gibi görünmesine rağmen lanetli bir tarladır. Dikkatli bakarsan görürsün ki her başağın yanında bir de jilet vardır."

Süvari dikkatlice başaklara doğru baktı. Gerçekten bu başakların her birinin yanında küçük birer jilet yetişmişti. Atına doğru bakınca atının üzerinde binlerce çizik olduğunu fark etti. Atını hızla sürerken atını öldürüyor olduğunu fark etmemişti bile. Kafasını kaldırıp Çinliye doğru baktı.

"Nasıl çıkacağız burdan?"
"Çıkmayacağız."
"Ben çıkmaya çalışacağım."
"Çıkmaya çalışırsan ölürsün."
"Çalışmazsak da ölürüz."
"Hayır, burda kalırsak en azından korkuluk oluruz."
"Ne oluruz?"
"Korkuluk oluruz. Buranın üzerinde kuş bile uçmaz jiletli olduğunu bildiklerinden. Buna rağmen burdaki şu korkuluk bolluğu sana garip gelmedi mi? Buraya mancınıkla idam cezası alanlar atılır. Ya da intihar etmek isteyenler buraya gelir. Bu tarlada bir süre kalanlar korkuluk olurlar."
"Nasıl yani? Ne, ne korkuluğu? Sen ne dediğinin fakında mısın? Beninle dalga mı geçiyorsun sen?"
"Bak ayaklarım dönüşmeye başladı bile."

Süvari, Çinlinin ayaklarına baktığında gözlerine inanamadı. Gerçekten de ayakları yere saplanmış iki sopaya dönüşmüştü ama dizlerinden yukarısı hâlâ insandı.

"Bu ne böyle? Bana da mı böyle olacak?"
"Evet, senin lanetin de bu."
"Kimin laneti bu?"
"Uzun zaman önce yaşamış bir çiftçinin laneti. Sınır komşusu olan çiftçi mahsullerine gölge yaptığını düşündüğü için sınırda duran armudu kesmiş. Bizim çiftçi de onu öldürmek için bir gece bu tarlaya gelip buğdaylann arasına jilet tohumları ekmeye başlamış. Ama en sonunda yanlış yerden başladığı için her tarafa jilet tohumu ekince ortada kalmış. Ve orda tek başına çıldırmış."
"O da korkuluk mu olmuş?"
"Hayır. O, işte şu ortadaki armut ağacına dönüşmüş."

Süvari armut ağacına dönüp uzunca bir süre izledi. Güneş ovanın ucundaki sıra dağlara yaklaşmaya başlamıştı. Oldukça dar bir açıyla yeryüzüne vuran güneş ışınları başaklardan sekip gözlerinde patlıyordu. Artık ilk heyecanı üzerinden atmış, sesi normale dönmüştü.

"Ben ne zaman korkuluk olurum?"
"Bu oldukça hızlı oluyor, bak benim belimden aşağısı dönüştü bile. Ben geldiğimde şu sağda gördüğün korkuluk insandı. Güneş batmadan sen de korkuluk olmuş olursun."
"Ben bu ülke için günlerce, aylarca, hatta yıllarca savaştım. Sonumun böyle olacağını hiç tahmin etmemiştim. Bir savaş meydanında mertçe ölmek istiyordum ben."
"Ben de şaman olmak istiyordum ama hırsız oldum. Ellerim küçük olduğu için bunu, şamanlıktan daha kolay yapabileceğimi fark ettim. Yıllardır bir şeyler çalarak yaşıyorum. Hatta az önce de el alışkanlığıyla senin madalyanı çaldım. Al bunu özür dilerim."

Süvari herhangi bir şey söyleme gereği hissetmedi. Cevabı saçma bulduğu yüzünden okunuyordu. Ama arkasını dönmeye çalıştığında Süvari hareket edemediğini fark etti. Ayaklarına baktığında ayaklarının yerinde kuru toprağa saplanmış iki çubuk gördü. Kılıcını ve madalyasını çıkartıp fırlattı. Çinli de koni şapkasını savurup başakların üzerinden uzaklara uçurdu. Süvari kaderini kabullenmenin verdiği huzurla saçlarını taramaya başladı. Çinlinin gövdesi de artık korkuluğa dönüşmüş, sadece kafası insan olarak kalmıştı. Süvari, Çinlinin çekik gözlerine bakıp sordu:

"Peki, o çiftçi neden armut ağacı olmuş?"
"Yani ne bileyim? Cezalandırılmış işte. Ya nefret ettiğin şeye dönüşürsün zamanla ya da acılarına. Haksız mıyım?"
"Bir Çin atasözü böyle der ha?"
"Boş ver atasözlerini. Bir sigara yakıp ağzıma versene korkuluk olana kadar içerim ben onu."

Süvari iki sigara yakıp birini Çinlinin ağzına tutuşturdu. Çinli keyifle sigarasını tüttürmeye başladı ama sigarasını bitiremeden tamamen korkuluk oldu. Kısa bir süre içerisinde ise yüzü iki kat çirkinleşti, tabi dudağında sigaravari bir buğday sapıyla.

Güneş batmadan hemen önce ise süvari sarı buğday saplarından saçları olan, genç bir kıza dönüştü. Çirkin Çinli korkuluk ile güzel genç kız korkuluk, buğday tarlasını bir çekirge sürüsü talan edene kadar, ovanın ortasında karşılıklı durdular.

S.Andrea Perruccio

Sırça Fanusta Bir Kelebek

ZEYNEP NUR ÇANDIR

Sylvia Plath, başarıyla dolu bir başarısızlık öyküsü. Küçük yaşta fark edilen yeteneği ve yazdığı şiirler. Katıldığı her yarışmada onu birinciliğe götüren o anlamlı dizeler ve kelimeler üzerinde kurduğu inanılmaz hakimiyet. Fakat anlam verilemeyen bir bunalım. Otuz yaşına kadar her on yılda bir denediği intiharlar ve üçüncüsünde ulaştığı amacı. İşte tüm bunlar Amerikalı şairin hayatını özetliyor.

Başarı tutkunu birisi Plath. 'Başarısızlık' kelimesi yer almamış onun âleminde. Hep en iyisini istemiş, nitekim en iyi şiirleri yazıp birincilikler edinmiş. Her dizesinde, her sözünde büyük beğeniler toplamış. Fakat başanya bağımlı her insan gibi o da hırsına yenilmiş ve onlarca usta şairle yarışıyor olma düşüncesi onu bunalıma iten başlıca nedenlerden olmuş. Ama o inatla fazlasını istemiş, elde edemeyeceğini bile bile kendini türlü pozisyonlarda düşlemiş. Örneğin bir kitabında şöyle der:

"İstediğim bütün kitaplan okuyamam, olmak istediğim bütün insanlar olamam ve istediğim hayatlan süremem... İstediğim bütün becerileri edinemem, öyleyse ne istiyorum? Yaşamak ve hayatta olabilecek bütün zihinsel ve fiziksel deneyimlerin bütün renklerini, tonlarını yaşamak ve duyumsamak istiyorum ve berbat bir şekilde kısıtlıyım."

Bu sözlerde bahsettiği, kısıtlı kaldığı hayatını bir incir ağacına benzetip ayn anlamlar yüklemiş. "Her dalın ucunda tombul, mor bir incir gibi eşsiz bir gelecek beni çağınyor" deyip incirlerden her birini hayatıyla eşleştirmiş. Eş, mutlu bir yuva, çocuklar, ünlü bir ozan, parlak bir profesör, şaşırtıcı bir editör ve daha ne olduklarını çıkaramadığı onlarca incir. Daha sonra kendini dalların altında otururken gördüğünü ve hangi inciri seçeceğine bir türlü karar veremediğini söyleyip incirlerin dökülüşünü ve her hayalin ellerinden kayıp düşüşünü izlemeye başlamış.

"Açlıktan ölüyordum. Hepsini ayn ayn istiyordum incirlerin ama birini seçmek ötekilerin hepsini kaybetmek demekti. Ve ben orada karar veremeden otururken incirler buruşup kararmaya başlıyor ve birer birer toprağa ayaklanmın dibine düşüyorlardı."

Bu sözlerle elde edemediklerinden ve yetinemediklerinden duyduğu çaresizliği tanımlıyordu aslında.

Plath çaresizliği kadar kararsızdı. Bir yanda çok sevdiği eşi ve çocukları, bir yanda sahip olmak istediği başanlar. 'Hangisini seçmeliyim?'i düşünürken geçen zaman ve değişimler. Konu başarmaksa doymuyordu. Onun için hep olunabilecek bir üst nokta vardı. Buna çabalıyordu. Ama aynı anda her şeye yetemezdi. Yetemiyordu, olmak istediklerinin hepsini olamıyordu, bundandı kendini sırça fanusunun içinde kısıtlanmış hissetmesi. Bu fanusun içinde yaşadığı ekşimiş olarak tanımladığı hayatında eşini de başarılan kadar çok seviyordu. Ayrıldıklarında daha ağır bunalımlar yaşayacak kadar çok. Ayrıldıktan sonra Plath her şeyin farkındaydı. İçinde bulunduğu durum nefes almasını engelliyor ve onu bambaşka düşüncelere sürüklüyordu. Yalnız kalmaması gerektiğini biliyordu. Yalnız kalmamak için arkadaşına gitti, bir süre orada kalmak iyi gelecekti, buna inanıyordu. Çocuklanyla da ilgilenebilecek bir durumda olmadığını düşünen Plath için arkadaşı Jilian iyi bir seçenekti. Burada rahat ve sakindi. Uzun zamandır aradığı sessizce düşünme vaktini de bu evde buldu. Fakat burada fazla kalamazdı, biliyordu. Sırça fanusa geri dönme vakti gelmişti. Plath'in gitme karan arkadaşını memnun etmese de bir şey söyleyemedi. Aslında söylenebilecek onlarca söz vardı ve yıllarca bunun pişmanlığını yaşadı.

Plath iyi değildi. Bir yandan hırsı, bir yandan eşi tarafından başkası uğruna terk edilme duygusu, sorumlulukları, kurtulamadığı bunalımı... Sırça fanusunun içinde boğuluyordu. Düşen incirlere, onu yıpratan hırs ve düşüncelere daha fazla dayanamayacağını anladığı bir gece çocuklarının odasına süt ve bisküvi bırakıp başını gaz fırınına sokarak intihar etti, anne Plath.

Plath'in öyküsü ölüm üzerine kurulu gibi gözükse de, geride bıraktıklan, hayatı, şiirleri bize hep Plath'in ölüm isteğini anlatsa da, güncesinde o bunu yalanlıyordu.

"Bir öykü oku: Düşün. Yapabilirsin. Dahası, yapmalısın, uyku sırasında sürekli kaçmamalısın, aynntıları unutmamalısın, sorunları umursamazlık etmemelisin, kendinle dünya arasında ve bütün parlak zekâlı neşeli kızlar arasında duvar çekmemelisin; lütfen düşün, kurtul bundan. İnan, sınırlı benliğinden daha yüce yararlı bir güce. Tanrım! Tanrım! Tanrım! Neredesin? Seni istiyorum, ihtiyacım var: Sana ve sevgiye ve insanlığa inanmaya. Böyle kaçmamalısın. Düşünmelisin..."

Diye yazmıştı Plath, verdiği mücadeleyi, yaşadığı ruhsal çöküntüyü çok iyi anlatıyordu. Bu bunalım halinden kurtulmak istediği çok belliydi. Ama yapamadı, incirlerin kuruyup dökülmesini kaldıramadı. Sylvia Plath ki, o incir ağacının üzerinde, sırça fanusunun içinde ölü bir kelebekti...

"Yaşamak ve hayatta olabilecek bütün zihinsel ve fiziksel deneyimlerin bütün renklerini, tonlarını yaşamak ve duyumsamak istiyorum ve berbat bir şekilde kısıtlıyım."

Sylvia Plath

Köprüden Geçen Karanfil Kokulu Kadın

EKİN GÖKGÖZ

Acıyla okuyorum, bitimsiz bir acıyla
Ağabeyim benim, kalbim, Attila Jozsef'im
Bir çocuğun annesini sevişi gibi
Seviyorum seni, kederle ve hüzünle

Behçet Aysan - Attila Jozsef'i Okurken

Gafur, Kadıköy-Beşiktaş vapurunda annesiyle karşılaştığında denizi izliyordu. Paslı örtüsünün dinginliğine dalıp giderken ne düşündüğü bilinmez. Neredeyse suya karışıp gidecek gibi sarkıyordu küpeşteden. Bakışlarını hiçliğin ortasında bir yere sabitlemiş, uysal akıntının üzerinde görünmez bir yazıyı okumaya çalışır gibiydi. Belki de mavi örtüyü delip geçmek, altındakini görmek istiyordu bakışları. Dedim ya, bilinmez. Annesinin kırçıllı sesini duyduğunda irkildi ve korkuyla başını çevirdi.

''Neyin var kuzum öyle? Aşık mı oldun yoksa?''

''Anne! Ne işin var senin burada?''

''İçeride oturuyordum. Az hava alayım dedim, seni gördüm.''

''İyi de... Daha dün gömdüm ya seni!''

''Son bir kez vapura binmek istedim oğlum. Kötü mü ettim?''

İki gün önce akşam yemeğinde, deniz havası almak istediğini söylemişti annesi. Huzursuz hissediyordu kendini. Hatırladı Gafur; umursamamıştı o zaman. Kronik baş ağrıları çeken annesinin bu durumuna alışmıştı, aynı zamanda bu minyon tipli ihtiyarı gezdirmek ona külfetti. ''Daha sonra.'' diye geçiştirmişti. Daha sonra... Ertesi gün... Kefenini koyduğu çukuru dolduruyordu toprakla. Koyu mavi gözleri bez parçasının altında, inatla parıldıyordu. Tüm ağırlığıyla omuzlarına çöktüğünü hissetmişti bakışlarının. Sorgular gibiydiler. Nasıl da soluksuz sallamıştı küreği, bir an önce kaçıp gitmek istemişti oradan. Teninden süzülen karanfil kokusu yitene dek bocalamıştı yer altını, anasının üzerine. Küreğin sapı, parmaklarında eriyene dek... Şimdi, o koku, senelerdir alışık olduğu samimiyetiyle dikiliyordu başında.

''Nasıl çıktın ana sen mezarından?''

''Son dileğimi diledim oğlum. Biliyorsun, ne zamandır istiyordum denizi koklamak. Sağ olsun, pek bir saygılı, pek bir hürmetli analara karşı.''

''Kim o anne?''

''Azrail Beyefendi, yavrum. Meraklanma sen...''

Bunları söylerken çenesinin altında sallanan bir kurtçuğu çekip denize fırlattı. Kül rengi suretinden kıvrılan minik bir yılan bacaklarından kayıp Gafur'a doğru ilerlerken başını ezip annesine sarıldı. Taze toprak kokusu bedenini sarmaladı, sonbahara çalan seyrek saçları gözlerinin nemine değdi ve soğuk kollarına avuçlarıyla bastırdı.

''Üşüyor musun?''

''Sorun değil, oğlum.''

Ceketini çıkarıp annesinin omuzlarına geçirdi. Beşiktaş'ın hararetli cangılı sızım sızım karada alevlenirken uzunca bir süre karşılıklı sustular. Rüzgar, annesinin yanaklarını ufalıyor, deri parçalarını Gafur'un ayak uçlarına savuruyordu. Yere eğilip teker teker toparladı ve cebine attı hepsini. Solup giden yüzüne baktığında annesinin olmayan dudaklarıyla ona gülümsediğini fark etti. Yalnız kirpikleri eskisi gibiydi. Gök kubbeye fırlatılmış oklar gibi... Simsiyah... Neredeyse nefes alıyorlardı. En azından bir zamanlar ne kadar güzel olduğunu düşündü:

''Hâlâ çok güzelsin anne. Sen niye öldün ki?''

''Başım ağrıyordu oğlum, biliyorsun.''

''Senin başın hep ağrırdı be anam. Alışmıştım artık.''

''Dedim de dinletemedim sana.''

''Sürekli kaşlarını çatar da gezerdin. Nereden bilecektim?''

''Dedim de... Unut gitsin oğlum, mühim değil.''

''Üzgünüm... Çay içer misin benimle? Son kez.''

''Fazla vaktim kalmadı ki çocuğum... Geldik sayılır artık. Beşiktaş'ta bekliyor beni.''

''Kim bekliyor anne?''

''Azrail Beyefendi yavrum, dedim ya.''

''Anladım...''

Vapur yanaşırken son kez sarıldılar. Başını okşadığında bir tutam tütün rengi saç, avuçlarına döküldü. Cebine koydu onları da, yanak parçalarının yanına. Annesi alnında kuru bir öpücük bırakarak arkasını döndü ve usulca süzüldü güverteden. Ayaklarının çamuru, tahta döşemede silik izler bırakmıştı. Gafur, bıkkın adımlarla izleri takip ederek indi vapurdan. Kıyıda, günah kadar karanlık cübbesinin altında yükselen Azrail, kemikli parmaklarını uzatmış bekliyordu. Annesi yanına gelince, el ele tutuşup insan kalabalığına doğru uzaklaşırlarken arkalarından seslendi:

''Anne!''

Annesi duraksayıp Azrail'in kulağına bir şeyler fısıldadı. Sonra başını çevirip içli tebessümünü yerleştirdi yeniden, artık tamamen yok olan dudaklarına:

''Hadi oğlum, evine dön sen.''

''Sırat'ı geçerken temkinli at adımlannı olur mu?''
''Merak etme.''
''Saçlannı tut ellerinle de dökülmesinler anam!''
''Düşünme sen bunlan.''
''Boğazın ışıklarını seyrettiğin oldu mu hiç? Senin odanın camından gözüküyor. Sen gittikten sonra sabaha kadar çay içip izledim. Gün ağarırken denizkızına benzeyen bir bulut geçti üzerinden. Kuyruğu, köprünün tırabzanlarını yalıyordu kıvrılırken; saçları yanakları boyunca uzayıp belini sarmalamıştı. Sana benzediğine inandırdım kendimi. Sonra yükseldi. Biraz yağmur bıraktı, bir de kuyruğundan bir parça düştü denize. Ardından güneşle birlikte dağıldı gitti. Aynı senin gibi...''
''Benim bir yere gittiğim yok kuzum. Buralarda olacağım.''
''Çok yalnızım anne.''
''Ben senden vazgeçer miyim oğlum? Tekrar geleceğim, üzme kendini.''

Son olarak, annesine el sallayıp ardı sıra gidişini izlerken bitirmek isterdim elbette; ama öyle olmadı. Hikâyenin yazan olarak böyle bitmeyeceğini biliyorum ne yazık ki. Aslında anlatabilmek isterdi Gafur; çaresizliğini, yalnızlığını... Annesine benzeyen bulutu bir de. Geride kalan saç telleri gibi kuyruğunu nasıl denize düşürdüğünden bahsetmek isterdi bilhassa. Yine de annesi vapurdan indikten sonra bu konuşmalann hiçbiri olmadı aralarında. Dedim ya, bıkkın adımlarla gitmişti arkasından. Sonra aynı bıkkınlıkla ufukta bir nokta halini alana dek gözledi, Azrail'le birlikte gidişini. Aynı bıkkınlığı yanında taşıyarak turladı sahilde biraz. En sonunda, her zaman yaptığı gibi birkaç bardak demli çay içip terk etti Beşiktaş'ı, gerisin geri Kadıköy'e doğru.

Deniz bu defa kabarmıştı. Vapur, göğsüne vuran dalgalarla bir beşik gibi yalpalarken, küpeşteden sarkıttığı kolları ıslanıyordu. Mırıldanıyordu Gafur, midesinde yeşeren taze pişmanlıkla... Annesinin bir zamanlar sevdiği bir türküyü... Onun gibi titrek... Kesik kesik... Divanın köşesine sinmiş kazak ördüğü zamanlarda... Bulaşıkları yıkarken sıcak suyun buharı yüzünü ıslattığında... Yorganı üzerine çekip uyuması için başucunda beklediğinde... Mırıldanıyordu annesi gibi, karanfil kokulu bir türkü:

''Köprüden geçti gelin... Saç bağın düştü gelin...''

Whiskas sonrası Suikast.

DOĞA DUYMAZ Öykü

Adım Beckett. Chinchilla ve Tekir kırmasıyım. Koyudan gümüş griye doğru açılan bir tüy yapısına sahibim. Uzun, yer yer kabarık tüylerle dolu kulak yapısı ve ince uzun sağda ve solda olmak üzere dörder bıyığım var. Her şey bir yıl önce başladı. Anlatmak istiyorum.

Annem trafik kazasında öldü. Ben çok küçüktüm. O dönem Şehit Soner sokakta oturuyorduk. İkinci çöpün yanında. Yoluk isimli köpeğin az ilerisindeki kutularla dolu o çöp kutusunda tek başıma kala kalmıştım. Öteki mahalleden bir kara kediye aşıktım. Açılamıyordum bir türlü. Saadet apartmanının son katında oturan şişko teyze ara sıra su ve salam indiriyordu bize. Kokusunu duyunca o da geliyordu. Ben bazen çok aç olsam da şişko teyzeyi görünce sadece o siyah kediyi görcem diye seviniyordum. Yavaş yavaş geliyordu, birkaç parça alıyordu salamdan, suyu içiyordu sonra. Ben onu izliyordum sonra ben de yiyordum tabi.
"-Acaba" diyordum " o da bana aşık olur mu?" Olmuyordu ama işte. Kızda zerre duygu belirtisi yoktu. Sadece karnını doyurmaya bakıyordu. Günler bu şekilde geçiyordu ve ben her geçen gün ona benzeyerek duygusuz bir tüy torbası haline geliyordum. Bir gün, bir araba durdu önümde . İçinden sarışın bir çocuk ve açık kumral bir kız indi.

Kız çocuğa, "-çok tatlı değil mi?" diye sordu. Çocukla birbirimize baktık sonra. Ve anında nefret ettik birbirimizden. Kedi olmaktan ve hayattan öğrendiğim bir şey varsa o da bazı aşkların nefretle doğmadığıdır, aksine nefret katlanınca cinayet doğuyor. Bir şeyler ölüyor aslında... Beni sahiplendiler. Ben o kıza aşık oldum ondan sonra. Çok sevdim. Eve götürdüler. İlk kaldığım ev küçüktü. Taşındık sonra. Daha geniş, daha büyük bir ev.

İsmimi Beckett koydular, oyun yazarı Samuel Beckett'in soyadı. Yazarlık okuyordu çocuk. Kız da tiyatro okuyordu. Ortak noktaları şiirdi. Çocuk Ece Ayhan seviyordu, kız Kafka okuyordu. Çocuk babasından nefret ediyordu bazen. Kız çocuğa sarılınca babasını da sevmeye çalışıyordu çocuk. Oysa ben babamı hiç görmedim. Çocuğun gözlerine bakıp "salak" diyordum bu anlarda. Onlar birbirini öptü mü illaki tv sehpasının ordan bir kaç bibloyu yere fırlatıyorum. Kanıma dokunuyor. Kız mı?. Kız afet abi.

"Oğlum" diyor bana ama ben onu anne olarak görmüyorum. Sonuçta benim annemi mercedes marka simsiyah camları olan bir araba ezdi. Ezen insanı da göremedim. Bu yüzden tüm insanlardan nefret etmeyi seçmiştim. Fakat o kızı gördüğüm an tek bir insana tahammül edebileceğimi fark ettim. Kızın bembeyaz teni var. Sanırsınız ölü. Böyle saçını uzatınca bazen koltuktayken o, yanına uzanıyorum. Saçları uzun kulaklarıma değiyor. Ben ölüyor gibi oluyorum o esnada. Çocuk mu?. Çocuk aptalın teki gerçekten. Daktilosu var. Ara sıra başına geçip çatçat bir şeyler yazıyor. Sonra kıza gösteriyor kağıdı. Kız gülümsüyor. Beraber odaya geçiyorlar. Tabi geçmeden ışığı kapatıyorlar. Koskoca salonda tek başıma kalıyorum. Ağladığımı bilmiyor kimse. Arada bir aklıma o beni sevmeyen kara kedi geliyor. Patimle tüylerimi çekiyorum. Uğursuzluk diye.

Çocuğu öldürmeye çalışıyorum. Olmuyor bir türlü. Geçen mesela balkondayken kapı aralığından sızıp üstüne atladım. Beraber düşelim, o da ölsün ben de öleyim, kız tek başına yaşayıp gitsin dedim içimden. Olmadı. Önce kucağına aldı.
Sonra gülümseyip beni içeri yolladı. Nefret ettiğin şahsın gösterdiği babacan tavır dışında tiksinç gelen bir şey yok şu koduğumun dünyasında bana. Sevgi ile sahiplenmek arasındaki o ince çizgi yüzünden matematik hakkında bile fikir sahibi olmuş bulunuyorum.

“Aşk, japon yapıştırıcısının kırılması gibi bir şey olsa gerek.”
Kız yatakta sızdı mı hemen üstüne atlıyorum. Uyku sersemiyken o, saçlarını kokluyorum. Uzun burnumu yüzüne sürüyorum. Gülümsüyor.

Bunlar yaşamımdan notlardı. Çocuğu öldürmek için plan yapmaya karar verdim. Duvarda dekor olarak kullandıkları tüfeği düşürmek a planımdı. Yapamadım. Zıplayınca bile gıdım erişemiyorum oraya. B planı olarak suyumu döktüm. Belki kayar, kafası yarılır, ölür diye. Geldi, bir havlu aldı, sildi sonra bir şaplak attı popoma.

"- Bir daha yaparsan" dedi "atarım seni camdan."
" at" dedim lan " at beni camdan, sen de kurtul ben de." Bir daha döktüm sonra suyu. Yine temizledi. Gözlerimi yumup yere uzandım. Kucağına alıp camdan atmasını bekledim.Yapmadı. Plan gerekiyordu bana. Değişik ve kusursuz bir plan..

Kız cumaları erkenden okula gidiyor. Çocukla başbaşa kalıyoruz. Kafamı Le'cat kutusuna sokmuş piğizlenirken bir şey geldi aklıma..Biz doğamız gereği üç harflilerle yakın ilişkiler içerisindeydik. Onların evde ara sıra dolaşan bir üç harfli vardı. Ondan yardım istedim.

"Şişt" dedim "bir bakar mısın birader?" Baktı. Gözleri kıpkırmızı. Saydam, garip bir mahluktu.
"Buyur" dedi "ne vardı?" Patimle La'cet hiç açılmamış tavşan etli konserveyi önüne doğru yuvarladım.
"Bunun dışında" dedim "sana verebilecek bir şeyim yok"
"Niçin?" diye sordu.
"Çocuğu çarpacaksın" dedim.
" Tamam" dedi "zaten kıza aşığım ben."
İlk duyduğumda girdiğim şok ile beş saniye sonra yitirdiğim akıl sağlığımı on dakika kadar sessiz kalarak geri kazandım.
Düşündüm ondan sonra. Hangisiyle uğraşmak daha kolay olur. Ama kız sonuçta şuan çocuğu seviyordu.
"Anlaştık" dedim. Odaya geçtik.
Çift kişilik yatakta, bu gerizekalı, üç harfli arkadaş, ben ve kızın kokusu dışında başka hiçbir mahluk yoktu. "Nasıl yapacağız" diye sordum.
"Gircem içine işte abi" dedi "sonra gözlerimi yumacağım, çocuk beş saniye sonra şuurunu yitirecek."
"tamam" dedim "güzel plan".
Birden gözlerini kapattı üç harfli mahluk. Ben olayın dehşetini birebir yaşıyordum. Korkuyordum ama çaktırmıyordum.
Bir şey oldu birden. Çocuktan garip bir ses geldi. İçimden sayıyordum saniyeleri
"bir..iki..üç"
Bir ses daha geldi sonra. Cin birden çıktı içinden.
"Noldu lan" dedim
"Dua okuyor abi" dedi " bu şartlar altında çarpamam bunu."
"Ne duası lan" dedim.
" Felak, Nasr" dedi.
" Yok ya" dedim " bu dallama bilmiyordur onları. Yanlış duymuşundur."
"Ben kaçtım abi" dedi ve yavaşça kayboldu. Yine başarısız olmuştum.

“Aşk Hindistan'da inek sütü içmek gibi bir şey. Zor ve imkansız.”

Geçen gün bir şey oldu. Bunlar kavga etti. O gece koltukta yattı çocuk. Bütün bileklerini, ayaklarını, ayak ve el parmaklarını ısırdım durdum. Uyutmadım ibneyi. Bu çocuğu normal şartlarda da tanısam sevmezdim. Niye bilmiyorum. Birini sevmeyince sevemiyorsun işte. Mevzu bu kadar basit. Bir insana sempati beslemeyince empati de kuramıyorsun. Onun yerinde olsam napardım diye hiç düşünmedim bu yüzden.

Bu puşt. Bu maloz. Beni her ay veterinere götürüyor. Tırnaklarımı kestiriyor. Aşı yaptırıyor. Sonra kandıracak ya, benim gönlümü alıcak hani. Bir kuzu etli whiskas alıyor. Eve dönünce koyuyor burnumun dibine. Ben de malım ya. Kanıyorum her seferinde.

Asıl bomba şimdi geliyor. Sevdiğim kadın beni haftaya bugün kısırlaştırmaya götürecekmiş.

İlk bilmiyordum kısırlaştırmanın ne olduğunu. Biraz araştırma yaptım. Çocuğum olmayacak yani. Mevzu bu değil ama. Mevzu deliler gibi sevdiğim kızın benim soyuma, sopuma kastetmesi. Gogol gibi, "Tann'nın emri ile şu tuhaf kahramanlarımla sürüp giden koca hayatı,
herkesin görebileceği alay ve kimsenin göremeyeceği gözyaşlanyla daha ne kadar seyredeceğim?" diye soruyorum kendime. Cevap bulamıyorum.

"Suskunluk en büyük barikattır insanın kendine kurduğu ve Bakunin'in de söylediği gibi Barikat kurmak bir sanat eseridir. İçimde dağılan Sovyetler Birliği'nden dirilen yazarlar mı, yoksa yazarlık okuyan bu puşt mu daha dokunaklı cümleler biliyor karar veremiyordum. Çünkü bana göre, "asıl yazıda salt mevzu yöresel kalp iğnelemesidir."

Yani, benim sanat anlayışım azcık küfürbazdır abiler. Ne Bakunin, ne Gogol, ne de bu salak dallama hiçbir şey yazmamıştı, kırık bir kalp ile ne kadar yaşanabileceğine dair. Oturup kapı girişlerine, iki patimle kendi çenemi destekliyordum. Aylardan Temmuz'du ve hava
"cehennem buradan daha soğuktur herhal dedirten cinstendi."

Düşündüm ki kız beni sevmese de olurdu. Çocuğu öldürmek yeterliydi benim için. Çocuk gerçekten manyağın teki. Bu kızı haketmiyor. Geçen gün kızla kavga ettiler, küçük bir sürtüşme. Çocuk dedi ki kıza " önce kendi kafama sıkanm, sonra senin."

Bilimsel olarak böyle bir şey mümkün değil.Nasıl bir manyağı öldürmeye çalıştığımı anlayın diye söyledim.
O gece kendi duygu birikimimi toparlamaya verdim.
"Aşk bana göre gündüz öten bir ateşböceğiydi. Gerçek aynlık üç numara asker tıraşı değilse ben de insanlığa dair bir şey bilmiyordum. Bizde herkesin dedesi biraz Mısırlıdır abiler.. Yani piramitte kaybolmayışımızın yanında dinamit gibi yüreğimiz var."

Aylar geçiyordu. Her şey hakkında bir fikrim vardı. Tek bir şey dışında. Çocuğu nasıl öldürecektim. Acaba duygusal bir
cinayet aslının yerini tutar mıydı?

Denemek için çocuğun kıza " bak ne kadar da sevgi dolu bir insanım" gösterisinde bulunmak için beni kucağına alıp balkona çıktığı sırada, bu korku dolu, öd sıçırtan fikrimi eyleme geçirmeye karar verdim. Üçümüz de balkondaydık. Ben çocuğun kucağında boş boş gökyüzündeki kuşlara bakıyordum güya, kız çocuğa keskin keskin bakıyor
ve "dikkat et bak düşmesin" diyordu.

Üçüncü katın balkonundan atlasam en fazla iki canım gider diye düşünmüştüm. Bir anda hızlı bir hamleyle yere atladım, en son düşmeden ağaca tutunacak gibi olsam da her nesneyi ıskalayıp çim ile kaldırım arasında bir yere kapaklandım. Acaip korkmuş gibi yapıp çöp kutusunun oraya saklandım. Hem kavga ediyorlar, birbirlerini kınyorlar hem de beni geri çağırmaya çalışıyorlar. Kız "oğlum gel hadi bakayım" deyip whiskas kutusu ile kaşığı birbirine vurunca istemsiz çıkmak zorunda kaldım. Fakat ayağım kasten sekiyordu. Eve döndük. Kız çocuğu kovdu. "Git bir daha gelme" dedi. Bir hafta küs kaldılar. Akşam kızın gözlerinin içine bakıyorken masanın orada. Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

"Hamileyim" dedi."daha bir kediye sahip çıkamıyor gerizekalı?
" Yutkunup içime yirmi yıl birden yaşlandım." "Nasıl lan gerizekalı, ben seni hayvanlar gibi sevdim. Onu öldürmek için üç harflilerle bile arkadaş oldum. Aylarım, yıllarım suikast planı yaparak geçti. Tüm Rus yazarlar, tüm Orhan Gencebay şarkı sözleri, tüm ikinci yeni kadrosunun şiirlerini, yani yara bandından çok yarayı seven herkesin sevdiği her şeyi sevdim istemsizce." diyemediğim için iki üç kere üst üste miyavlamayı tercih ettim.

Günlerce düşündüm. Kendimden nefret ettim sonra. İki, üç gün kadar ne yediğim ıslak mama, ıslak mamaydı ne de fare oyuncaklarının peşinde koşturuşum heyecanlandırıyordu beni. Üçümüz için de en iyi olan şey hiçbir şey yapmamaktı. Çocuk geldi, kız hamile olduğunu söyledi. Barıştılar.
O gece sabaha kadar National Geographic'te kedi belgeseli izledim. Uyukluyordum. Kulağıma bir fısıltı halinde sızıyordu televizyondan atalanmızın tarihi... "Eski Mısır'da kediler her şeyin en iyisine layıktı. Öyle ki, bronzdan kedi heykelciklerinin kulaklarına altın küpeler takılır, gözleri kristal taşla süslenirdi. Çünkü kedi tannçalar Güneş Tannsı Ra'nın gözleriydi. Ra onlar aracılığıyla iyiliği ve kötülüğü görürdü." diyordu tok bir ses.

Bir an gözlerimi açıp kendime fısıldadım." Ulan Beckett" dedim "nereden nereye."

Uyumaya devam ettim sonra. Kalbimi görünmez bir araba ezip geçmişti sanki.

Kadın Olmak

HAVVA KURTTEKİN

Ters giden bir şeyler olduğu belliydi, Ay'ın yuvarlak çehresinin hüzünlü bakışlarında...

Tann'nın onlar için çizdiği çizgiler bölük pörçük kelimelerle yerle bir edilmeye çalışılıyordu.

Güçlü bir ezgiyle diriliyorum yine. Ilık bir çöl rüzgârı tadında esen "Holy Holy" şarkısı damlıyor dilime inceden... Minik bir kız bedenine bürünüyorum, cinsiyetin zincirlere vurduğu geceyi hiç aldırış etmeden. Zamanı düşlerime giydiremezken geçmiş ve geleceği amansızca izliyorum. Görsel bir izlenim yaşatmak isterken 'ben' liğime, her şey şarkılarla değer buluyordu oysa...

Ve yine damlıyor sözcükler ağzımdan. "Holy Holy"...

Belki de hiç anımsayamayacaktım diğer sözcüklerini şarkının ahengini istila ederken. Bu istiladan her defasında kendimden yarım çıkarken 'Tanrının mor şeyleri biz görelim diye yarattığı' düşüncesi kişisel bir burukluğun ön plana çıkmasına yardımcı oluyordu yine...

Alice WALKER'i düşünüyorum aniden. Irkçılığa karşı en büyük manifesto olarak kabul edilen 'Renklerden Mor'un yaratıcısı.

Hayata kapatırken bir ışığını pencerenin, direnişini sırtlamayı görev edinen Walker doldu-ruyor odamın boşluklarını. 'Bu dünyada kadın olmaktan daha zor bir şey varsa, o da siyah bir kadın olmaktır! 'sözcüklerini halkın diline pelesenk etmeyi başaran Walker...

Erkek egemen bir dünyada, içinde yaşadıkları toplumların değer yargılarına öznel veya nesnel baskılarına boyun eğmeyen, eşit olmayan koşullara karşın öne çıkan koca yürekler...

Kadınlarımız...

Eşitsizliğin tarihinden bir ışık daha vuruyor gözlere Agnodice tarafından. MÖ 4.yy. da söz konusu eşitsizliğin en bariz ve en tarihsel örneği olan Agnodice...

İdealistliğinden ödün vermeyen Agnodice, Heraphilus'un derslerine girebilmek için erkek kılığına girmeyi göze alan ve bunu böyle sürdürerek jinekoloji alanında kendini uzmanlaştıran geçmişin silueti! O, diğer hekimlerin de pek hoşlanmadığı bu alanda yetenekleriyle büyük başarılar kazandı. Ve kadınların ahlakını bozduğu ileri sürülerek kendisine karşı konularak çıkarılan yargılama kararını bertaraf ederkenki yürekliliğini hangi tarih göz ardı edebilir ki? Cinsiyetini açıklamak zorunda kalan Agnodice yargılama kararını bitirmesine rağmen, erkeklerin katı yasaları tarafından uzmanlık alanları kısıtlanmıştır maalesef. Ve bu olayın tek nedeni 'kadın' olmasıydı... Ne kadar acı olsa da bu bir gerçekti.!

Ve tarihten bu kez karanlık damlıyordu...

Ünlü Blacwell Adası kadın hapishanesine yolculuk ediyorum bir an...

1887!

İnsanlık dışı yaşam koşullarının var olduğu cehennem...

Kadınların çığlıklarına turnusol kağıdını bandıran Nellie Bly...

Renk değişimini dünyanın görmesini istercesine haykırıyordu! Hayatını antidemokratik adımları kınamak ve protesto etmek için şekillendiren ünlü yazar...

Bu kez çığlıklara sözcükleriyle hayat vermiş ve bu yasal olmayan işkenceye kapalı gözleri açmayı başarmıştır!

Rüzgâr şaşırdı!

Artık kapıları ardına kadar aralama zamanı geldi. Yaşamsal eğrilerin acılarını göğüsleyen günahın kızları!

Hiçbir şekilde sonuçlanamayan şehvet duygusunun salyaları minik bedenlere damlarken medya reklamları es geçmiyordu! Şaşıran ve konileşen duygular görsel sonuçları yıldıracak bir sistem çöküşüne ne zaman son verecek?

Cellât ilmiğini boynuna geçireceği gün emekçilerin, en yüce emektarların yaşlarıyla doldurduğu gözlerini kısarak bakacağı gün, çalınacak evrenin kapısı!

Ve Rengin Soysal'dan son sözcükleri yaşatmak istiyorum:

Onlar ne kadar kırılgan ve ne kadar kuvvetli insanlar...

Kırılgan olduğu için kuvvetli...

Kuvvetli olduğu için kırılgan!'

'Bu dünyada kadın olmaktan daha zor bir şey varsa, o da siyah bir kadın olmaktır!'

Ters Açı

EMİN ÜNLÜ

Doymam
Bu şiirlere bağlı
Beni sevmen buna bağlı
Her şey size bağlı
Bunları ben yazmıyorum

Ellerine bir bank uzattığım ormanı biliyorsun
Hani eriklerin hormona boğulduğu şu günlerde
Bazı sağlıklı erikleri ezdiğimiz zamandı
Durumu eşeleyen bir şeyler vardı tavrında
Param var, harcayacak gücüm yoktu
Sana çiçek koparmayı reddetmiştim

Çünkü beni böyle sevmelisin
Gencebay'ın kötü bir müzisyen oluşuyla
Acımı inleterek, osuruğumla sevmelisin
Ben değişirim ama sana göre değil
Yutkunarak sevmelisin, ödenmemiş faturalarımı
Gerçekleşmemiş hayallerimi sevmelisin
Ismarlayamadığım kahveleri
Kimsem onun için sevmelisin
Beni sevmeyi reddetmişsin

Öyleyse külotların çalınsın diyorum
Bunu samimiyetle söylüyorum
Sahteliğini gerçekleştirmiş dünyalılar
Etrafın soğuk ve içli barkodlarla çevrili
Sıkıntını çözmek bir başkasının elinde
Tanımak zor geliyor aynadaki adamı
Yazdıklarımı kabullenemiyorum
Patron bir işe gir diyor

Doymam
Bu şiirlere bağlı
Beni sevmen buna bağlı
Her şey size bağlı
Bunları ben yazmıyorum

Hangi büyük lafın arkasına sığınıyorsak
Hangi medeniyetten bahsediyorsak ironi
İroniyi ütü markası sanan yazarları biliniz
Sevilmek için gösterdiğim çabayı sevmiyorum
Söylenen ve yapılmayan ne varsa
Aşkı getirdiğiniz şu hali sevmiyorum
Çünkü hayat çapaktan ve ağız kokusundan
Hayat ıslak terliğe rastlamanın korkusundan
Hayat yetersiz bakiyelerden
İstemekten ve ihtiyaç duymamaktan
Hayat sınıf farklılığını gezegenlere ayırmaktan
Yuvarlak kütleleri aynı adla tanımlamaktan
Özgürlüğün bayatlamış endüstriyel naylonlarından
Eşitliğin fırsatçı ve insanın değer yanılgılarından
Hayat yaşamaktan ama ne yaşamaktan
Hastalıklardan, yok olmaktan, çürümekten
Bahsetmelidir

Hatalarımızı kabul edip aşkı yeni bir sayfaya geçmeliyiz
Sevişmekten korkarak yaşamak istemiyorum
İnsan zekalarını terzilikle harcamayın
Bunları yazarlıkla ve kurguyla harcamayın
Çocuk israfından bunalıyorum
Sana aşığım
Ve çoğalmak istiyorum
Sigaranı ormana söndürüyorsun
Üzülüyorum
Sevdiğim, sevdiklerimi sevmiyor
Üzgünüm
Biraz yalnız kalsam iyi olacak

Açlığım
Bu şiirler yüzünden
Seni sevmek yüzünden
Her şey senin yüzünden
Bunları ben yazmıyorum
...

Soledad

CENGİZHAN GENÇ

Dilek ve Furkan için

Suya dedim Soledad
Suya dokunmak istiyorum
Suya dokunmak için "S"oledad
Saçlarındaki kuğu şapkasını çıkarıp
Suyun kalbine bırakıyorum

Suyla Soledad isminin, Soledad isminin
Soledad boğuluyorsun
Soledad boğulma
Soledad isminin
Sıkıntılı anlamını kavrıyorum ve isminin
Sıkıntılı anlamını yıkıyorum

Suyun binlerce rengine
Suyun kahve rengine
Suyun yeşil rengine
Suyun pembe rengine
Suyun bozkır rengine
Suyun saten rengine
Son olarak
Suyun beyaz rengine teşekkürlerimi sunuyorum

Uygar ayaklı geyiklerin bastığı, yalnızca ayaklarının uygar olduğu geyiklerin bastığı, geyiklerin uygar ayaklarıyla bastığı yalnız topraklardan gelerek...

-Soledad adını sana o topraklar mı verdi?

Suyla değil, ateşle değil, havayla toprakla değil, zincirler, kelepçeler, urganlarla değil bağlaçlarla bağladılar bizi birbirimize! Hangi cümleden kaçsam, hangi cümleye varsam hep sen çıkıyorsun karşıma.

Soledad, sayıklıyorum
sararıyorum
susuyorum

-Seninle susmak bile güzel-

...kaybedilmiş topraklardan yorulmuş Kızılderili yüreğin, kırılmış tırnakların, savaşçı memelerin, mermer gözlerinle gelerek dökülüyorsun kalbime.

Soledad tuz mu kokuyor gözlerin?
gözlerinden öpüyorum

O sole mio!
İspanya'dan, iç savaştan, büyük ve küçük savaştan kaçarak basıyorsun uygar ayaklı geyiklerin geçtiği yalnız topraklara, yine soruyorum sana

-Sana adını o topraklar mı verdi yoksa adını o topraklardan sen mi aldın Soledad?

O sole mio!

Sıradışılığın Şairi CEMAL SÜREYA

YUNUS ÜNSAL

Kelimeleri dans ettiren şair 1931'de Erzincan'da açar dünyaya gözlerini. Babası Hüseyin Bey nakliyecilikle uğraşmaktadır, bir gün Erzincan'ın Karatuş Köyü'ne düşer yolu, görür görmez âşık olur Gülbeyaz'a, Gülbeyaz'da ona. *"Bir sabah ağabeyi Memo 'yla birlikte kaçırırlar kızı. Böylece Gülbeyaz, Karatuş Köyü'nden Erzincan'daki büyük bir eve gelin gelir."*[1] İşte böyle bir aşkın ilk çocuğu olarak dünyaya gelir Cemalettin Seber, bizim bildiğimiz ismiyle Cemal Süreya. *"Ailem güzel bir aileydi. Amcam okurdu. Babam okumayı sevmezdi, ama konuşmayı severdi. Konuşmayı çok seven bir ailenin çocuğuyum."* diyerek bahseder ailesinden.

1930'da başlayarak 1938'e kadar devam eden Dersim olayları sırasında Cemal Süreya'nın büyük amcası Memo için sürgün kararı çıkar. Ailesine büyük bağlılık duyan babası Hüseyin Seber, ağabeyini yalnız bırakmak istemez. Böylece geniş aile Erzincan'dan yola çıkarak Bilecik'e sürgün edilir. Cemal Süreya, ikinci eşi Zuhal Tekkanat'a yazdığı bir mektubunda bu sürgün yolculuğundan şöyle bahseder: *"Bizi bir kamyona doldurdular. Tüfekli iki erin nezaretinde. Sonra o iki erle yük vagonuna doldurdular. Günlerce yolculuktan sonra bir köye attılar. Tarih öncesi köpekler havlıyordu. Aklımdan hiç çıkmaz o yolculuk, o havlamalar, polisler. Duyarlığım biraz da o çocukluk izlenimleriyle besleniyor belki. Anam sürgünde öldü, babam sürgünde öldü"*[2]

Annesini henüz 7 yaşında kaybeder Süreya. İlerde bir şiirinde sevdiği kadına *"Annem çok küçükken öldü/ Beni öp sonra doğur beni."* diyerek seslenecektir. Annesinin ölümü üzerine babası, ailenin Bilecik'te zorunlu ikamet süresinin henüz bitmemesine rağmen, Cemal'i ilkokulu okuması için İstanbul'a küçük amcasının ve halasının yanına gönderir. Bir süre sonra bu durumun dikkat çekmediğini fark eden babasının da, yerleşmek için İstanbul'a gitmesiyle işler değişir. Ailenin izinsiz olarak Bilecik'ten ayrılışı altı ay içinde fark edilir.

Aile 1942 yılında tekrar Bilecik'e yollanır. İlkokulu ve ortaokulu Bilecik'te tamamlayan Süreya liseyi okumak için 1947 yılında yatılı olarak Haydarpaşa Lisesi'ne girer. Liseyi öğrenimini tamamladıktan sonra,1950 yılında Mülkiye'nin İktisat ve Maliye Bölümü'ne kaydını yaptırır. Ankara'da geçirdiği üniversite dönemi sırasında, kültürel ve edebi hayatını zenginleştirir. 1954 yılında mezun olur.

Maliye Müfettişi olan Cemal Süreya'nın işinin gerektirdiği gezicilik hali, hayatı boyunca süregelen göçerliğinin peşini bırakmayan bir uzantısıdır sanki. Bu göçerlik şiirini besleyen en önemli temalardan biridir doğal olarak.

"...Ey şiir arayıcısı ey esrik kişi
Şu son dönemecini de aşınca gecenin
Doğacak gün artık gündüze ilişkin değil
Bu ağartı ancak yürekle karşılaşabilir
Bütün iş orda işte, oradan usturuplu geçmesini bil
Tutsaksan ellerini sıvışır gibi zincirlerinden
Ve balyozla vursalar mısralarına
Soylu bir demir sesi yükselir
Soylu büyük ve mavi bir demir sesi
Ellerim gece yatısına çağrılmış
Ve
Telaşsız görünmeye çalışan bir Kafka gibi
Yüzüm giyotine abone"[3]

Yersizliği yer edinir şair. Kafka'nın bir aforizmasında belirttiği *"benim demirleyeceğim yer burası değil"* düşüncesini, şiirin sonunda Kafka'ya gönderme yaparak adeta içselleştirir. Bu açıdan Kafka ve Süreya, paydaştır denilebilir.

31 Temmuz 1965 yılında memuriyetten istifa eden Cemal Süreya Papirüs dergisini çıkartır. Memuriyetten istifasının Papirüs'ü çıkarmakla bir ilgisinin olmadığını söyler. Memuriyetten çok sıkılmış ve bunalmıştır. İstifa kararını böyle bir psikoloji içerisinde verdiğini, üzerinde çok düşünmediğini ve bunun kendisi için "çok ağır bir yenilgi" olduğunu yıllar sonra şöyle ifade eder:

"Papirüs yıllarında kendime nasıl güveniyordum! Emekliliğe bile inanmıyordum. Küçük adamların işiydi emeklilik. Beş param olmadığı halde, istesem çok kazanırım sanısındaydım. Beş yüz liraya gereksinimim varsa, beş yüz liralık çalışıyordum. O arada Emekli Sandığı'ndaki on yıllık keseneklerimi de çekip yedim: 3656 lira. 1971, benim için mali yönden de tam bir yıkım oldu. Yeniden memurluğa dönmek zorunda kaldım. Bu benim için çok ağır bir yenilgiydi."[4]

Cemal Süreya için "şiir" neydi? Bu soruya cevap bulmak istiyorsak, çıkardığı ilk şiir kitabının ismi olan *"Üvercinka"* kelimesinden yola çıkmak en doğrusu olacaktır. Güvercin kanadından kısaltılarak elde edilmiş bu sözcük, Süreya'nın kelimeleri zorlaması, yazının en başında belirttiğim gibi adeta kelimeleri dans

ettirmeye çalışmasının bir sonucudur. Cemal Süreya, Melih Cevdet Anday'ın söylediği gibi:

"Şiiri bütün fazlalıklardan kurtarmak istiyor, usun özgürlüğünden ne güzellikler doğabileceğini gösteriyor."

"Kaybedersem soyadımdan bir 'y' harfini atanm."

Diyerek arkadaşıyla iddiaya girmiş ve Süreyya olan soyadını Süreya olarak değiştirmiştir. Kelimelerle oynarken, soyadını da elden geçirmeye tereddüt etmemiştir sıra dışılığın şairi. İşte bu sıra dışılık, onu ilerde ikinci yeni hareketinin en önemli isimlerinden biri yapacaktır.

Henüz 23 yaşında Yeditepe Dergisi'nde yayımladığı *"Gül"* şiiriyle dikkatleri çeker. Bu şiir, Türk şiirinde çok ciddi bir kopma olarak gösterilir. Gülün tam ortasında ağlayan bir şair...

"Gülün tam ortasında ağlıyorum
Her akşam sokak ortasında öldükçe
Önümü arkamı bilmiyorum
Azaldığını duyup duyup karanlıkta
Beni ayakta tutan gözlerinin

Ellerini alıyorum sabaha kadar seviyorum
Ellerin beyaz tekrar beyaz tekrar beyaz
Ellerinin bu kadar beyaz olmasından korkuyorum
İstasyonda tiren oluyor biraz
Ben bazen istasyonu bulamayan bir adamım

Gülü alıyorum yüzüme sürüyorum
Her nasılsa sokağa düşmüş
Kolumu kanadımı kınyorum
Bir kan oluyor bir kıyamet bir çalgı
Ve zurnanın ucunda yepyeni bir Çingene"[5]

Samimidir şair, samimiyetten beslenir. Karanlık zamanlar yaşamıştır, bu yüzden ışığı açmayı görev, aydınlığı yol edinir. Aydın ve demokrat geçinenlerin ucuzlaştırdığı bir ortamda, el etek öpmeden, taviz vermeden dimdik durmayı seçer. 1975 yılında Darphane müdürüyken, görevinden alınır. Yeni göreve gelen Milliyetçi Cephe hükümetinin Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon, siyasi fikirleri nedeniyle Süreya'yı görevden almayı kafasına koyar. Ergenekon bu niyeti için darphaneye bir teftiş düzenlese de ne bir açık, ne de eksik bulamaz. Ama Süreya yine de görevden alınır. Gerekçe ise, teftiş sırasında darphane binasının pis olmasıdır. Süreya ise görevden alınma yazısına, "Darphane binası, tarihi boyunca yalnızca 2 saat kirlenmiştir, o da bakan beyin ziyaretleri nedeniyle"[6] diye karşılık verir.

"...Hayatını sarsan binbir andan
adlarını yıllara
veren yargıç krallar..."
*Hiçbir şiiri kalmasa bile, bir eylemiyle tarihe geçeceğini söyler Cemal Süreya. Bu eylem, en yakın dostu Muzaffer Buyrukçu'yla beraber gerçekleştirdiği "Özal'a İntihar Çağrısı"*dır:

"Ülkemizi sizden
Sizi de kendi özel sıkıntılarınızdan
Kurtarmak için
Arkadaşım Muzaffer Buyrukçu'yla
Bir önerimiz var: İntihar etmelisiniz!
Ben ve Buyrukçu bu konuda
Dostça omuz veriyoruz size.
Gelin, halkın önünde,
Üçümüz birlikte intihar edelim
Yer: Kadıköy eski iskelesinin önü
Gününü ve saatini siz saptayın
Ülkemiz sizden kurtulsun
Biz de bir işe yaramış olalım"

Kültür Bakanlığı'nda kültür yayınları danışma kurulu üyeliği, Orta Doğu İktisat Bankası yönetim kurulu üyeliği ve 25 yılı aşkın Türk Dil Kurumu Üyeliği'nin yanı sıra çeşitli yayınevlerinde danışmanlık, ansiklopedilerde redaktörlük, çevirmenlik yapar Cemal Süreya.

Papirüs'ün dışında, Pazar Postası, Yeditepe, Oluşum, Türkiye Yazılan, Politika, Yeni Ulus, Aydınlık, Saçak, Yazko Somut, 2000'e doğru gibi yayın organlannda yayımladığı çok sayıda yazı ve şiiriyle geniş kitlelere ulaşma fırsatı bulan ve Türk Edebiyatı'nda kendine doldurulması imkânsız bir yer edinen şair, bir hastane odasında şu mısralarla açar sonsuzluğun kapısını:

"Ölüyorum Tannm
Bu da oldu işte
Her ölüm erken ölümdür
Biliyorum Tannm.
Ama, aynca aldığın şu hayat
Fena değildir
Üstü kalsın..."[7]

Numaralandırılmış metinler için son şeyler bölümüne bakınız.

Küçük bir Kafka sınavı

"Kafkaesk" nedir? – En iyisi şöyle demek: Hakkımızda verilmiş olan, ancak kimin verdiğini bilmediğimiz hükmü yargılama sürecinden önce kabullenmek. Sonrasında gelişen anlaşılmaz dava sürecinde de cellat olarak hükmün yerine getirilmesini sağlamak.

Ya da: Temelinde, detaylar hakkında son derece net bilgiler edinmemize rağmen, bütünün anlamının esrarını koruması yatan, modernizmin tuhaflığı.

Ya da: Kurtarılma ihtiyacı içindeki biz insanoğluna kurtuluşun hep bir dakika geç kalması. Ya da hiç gelmemesi. Bu sırada ortaya çıkan komedi de yaşamımız oluyor.

Kesinlikle kafkaesk olmayan şey: anlaşılır bürokratik otorite, konuşan hayvanlar, karanlık labirentler ve durmaksızın çalışan saatler, "herhangi bir biçimde" grotesk izlenimi uyandıran, ürkütücü şeyler.

Kafka ne yerdi? – Kafka müzmin bir vejetaryendi. Akşam yemeklerinde ağırlıkla lüks egzotik meyveler tüketirdi. Bu alışkanlığından dolayı onu küçümseyen babası Kafka'ya "fındıkkıran" ismini yakıştırmıştır. Büyük olasılıkla kokteyllere katılacak tiplerden de değildi.

Kafka inançlı bir Yahudi miydi? – Uygulamaya geçirmese de, Yahudilerin yeni yıl bayramlarında yakınlarına kart atmasa da evet, o bir Yahudiydi. Kendisini Batı'ya uyum sağlamış bir Yahudi olarak tanımlıyordu. Gençlik yıllarından beri Doğu Yahudilerine, özellikle de Yiddiş tiyatrosuna büyük ilgi duyuyordu, bu ilgisini yaşamının sonuna kadar korumuştur.

Nişanlısı **Felice Bauer**'e verdiği ancak tutamadığı ilk söz, birlikte Filistin'e gideceklerine dair verdiği sözdür – Kafka'nın İbranice dersi almasının tek nedeni bu değildir. Milena'yla birlikte olduğu sırada Filistin seyahati yeniden gündeme gelmiştir. Hatta oraya yerleşmeyi bile düşünmüştür. Kafka'nın yükselmekte olan Siyonizme de ilgisi vardır, ancak aidiyet meselesinde kendisine yöneltilen soruya olumsuz bir yanıt verir: "Ben yalnızca kendime benzerim."

Kafka hangi yazarları severdi? – Kleist, Dickens, Dostoyevski, Flaubert, Grillparzer, Çehov. Kleist da Kafka gibi aklından intihar fikri hiç çıkmayan, sadomazoşist bir yazardır. Kadınlara evlenme teklif edeceği yerde ölüm teklif ederdi. Kafka, Dickens'ı taklit etmekten korkardı. Dostoyevski'de en çok ilgisini çeken insandaki suçluluk duygusuydu. Grillparzer'in bir süre sonra nişanlısına olan aşkı biter. Benzer bir durum karşısında Kafka derinden sarsılmıştır. Onun gibi, uzun yıllar süren nişanlılık sürecini sonlandırarak bir skandala imza atan filozof Sören Kierkegaard'ın fikirlerinin Kafka'nınkilerle uyuştuğunu belirtmek gerekir.

Franz Kafka'nın sevgilisi olmak ister miydiniz? – Hayır. Ama eğer olacaksanız, yatağın köşesinde oturup keyfinizi kaçıracağından hiç şüpheniz olmasın.

Kafka'nın en iyi eseri hangisidir? – Aşk mektupları. Bu yanıt, bir önceki sorunun yanıtını geçersiz kılmaz.

Kafka kahramanlarının en çok nerede olmasını sever? – Yatakta.

Eserlerinde neden bu kadar çok hizmetçiye yer vermiştir? – Çünkü onlar yatakta yatmaktan da hoşlanırlar.

Kafka'da kaç çeşit karar vardır? – Her çeşit. Alınmış kararlar, alınmamış kararlar, beraat kararları, ertelenmiş beraat kararları vb. Aslına bakarsanız sadece bir tek karar vardır: İdam kararı.

Kafka insanları neden bu kadar etkiler? – Yazarken kendini gözetmediği için. Okur, ondaki bu içten dürüstlüğü takdir etmektedir. Kafka'nın eserlerindeki karakterler, Martin Walser'in de belirttiği gibi "hakiki", "gerçek", "insancıl", "doğal" değildir. Ancak öykünün seyri için vazgeçilmezdirler. Ayrıca neredeyse tümünün iyi bir mizah kapasitesi vardır.

İnsan Kafka'nın etkisinden neden kolay kolay kurtulamaz? – Çünkü ince böcek bacakları üstünüze yapışıp kalır.

Kafka bir dâhi midir? –Evet.

Karla Reimert, Şipşak Kafka
Doğan Kitap
Illustrasyon: Sernur Işık

Akbaba

FRANZ KAFKA

Bir akbaba vardı, ayaklarımı gagalıyordu. Çizme ve çoraplarımı didik didik etmiş, sıra ayaklarıma gelmişti. Durup dinlenmeden gagalıyordu; arada bir havalanıp çevremde tedirgin dolanıyor, sonra yine çalışmasını sürdürüyordu. Derken bir Bay geçti karşıdan, bir vakit durumu izledi, sonra niçin akbabaya ses çıkarmadığımı sordu.

"Ne yapabilirim ki!" dedim. "Geldi, haydi gagalamaya başladı; kuşkusuz ilkin kovmak istedim, hatta boğacak oldum kendisini; ancak böyle bir hayvanın gücüne diyecek yok.

Baktım hemen suratıma atlayacak, ben de ayaklarımı gözden çıkarmayı uygun buldum; artık didik didik edilmelerine de bir şey kalmadı."

- "Vallahi bilmem ki neden bunca işkenceye katlanıyorsunuz!" dedi Bay. "Bir kurşun akbabanın işini görür hemen."

- "Ya?" diye sordum ben. "Peki bunu siz yapar mısınız?"

- "Hayhay!" dedi Bay.

"Yalnız eve kadar gideyim de silahımı alıp geleyim. Bir yarım saat daha bekleyebilir misiniz?"

- "Bilmem," diye yanıtladım ben ve bir süre acıdan kaskatı kesildim, ardından dedim ki:

"Ne olur, siz gene bir deneyin!"

- "Peki, peki!" dedi Bay. "Bir koşu gider gelirim."

Biz konuşurken, akbaba gözlerini bir Bay'a, bir bana çevirmiş, sessiz sakin bizi dinlemişti. Şimdi görüyordum ki, bütün söylenenleri anlamıştı; ansızın havalandı, hız almak için alabildiğine geriye kaykılıp usta bir mızrak atıcısı gibi gagasını ağzımdan içeri daldırdı, derinlere gömdü.

Rik Wielheesen

Ben sırtüstü yıkılırken, onun tüm çukurları dolduran, tüm kıyılardan taşan kanımın içinde kurtuluşsuz boğulup gittiğini görerek rahatladım.

Çeviri: Kâmuran Şipal

Yazı Gönder

Yazılarınızı, çizimlerinizi, öneri ve görüşlerinizi editor@kafkaokur.com adresinden bize ulaştırabilirsiniz.

Gözlem, Yolcu sf.4

İllüstrasyon: Nachan

Ne demiş Kafka? sf.6

1. Journal intime, Grasset s.221
2. Preparatifs ..... .'de «Les huit cahieris in octavo» s. 103
3. Milena'ya Mektuplar, s. 250
4. Journal intime, s.529
5. Préparatifs .. .'de "Lettre au père," s. 178-9
6. Journal intime, 10 Ekim 1911 "Kurumun hem lehinde, hem aleyhinde ... bilgiççe bir yazı yazdım..." s. 131
7. Aynı eser, s. 64 ve 137
8. Preparatifs ..... .'te «Cahiers in-octavo" s, 102
9. La Muraille de Chine'de "Reeherches d'un chien" s. 234 ve 249
10. Preparatifs...'de "Méditations 'sur le péché....." ? s. 44-45
11. Journal intime, .Grasset, s. 290
12. JANOUCH, Kafka m'a dit, s. 59
13. Préparatifs.... 'te (Meditations sur.le péché ..s.39
14. Journal intime, 51 Temmuz. 1914 s. 60
15. Carnets

Woolf'un Kendine Ait Bir Odası sf.15

1-Woolf, Virginia. (2012). Kendine Ait Bir Oda (İlknur Özdemir, Çev.) İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi
2-Curtis, Anthony. (2012). Virginia Woolf. Bloomsbury ve Ötesi (Özge Çağlar Aksoy, Çev.) İstanbul: İletişim, s.223
3-Woolf, Virginia. (2012). Kendine Ait Bir Oda (İlknur Özdemir, Çev.) İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi
4-Urgan, Mina. (2001) Virginia Woolf. İstanbul: YKY s. 48
5-Woolf, Virginia. (2012). Kendine Ait Bir Oda (İlknur Özdemir, Çev.) İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi
6-Ibid.
7-Ibid.
8-Ibid.
9-Urgan, Mina. (2001) Virginia Woolf. İstanbul: YKY s. 53
10-Woolf, Virginia. (2012). Kendine Ait Bir Oda (İlknur Özdemir, Çev.) İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi
11-Ibid.

Bende Kalın Benimle sf.17

Çizim: Hilal Kosovalı

VAR mı OLUŞÇULUK? sf.18

* Colette, J., Varoluşçuluk, syf.10 (çev.I. Ergüden) Dost Kitabevi Yayınları,2006
** Timuçin, A. Varoluşçuluk, aymavisi.org.
F.J. Thonnard, Precis d' Histoire de la Philosophia
Sartre. J.P. Varoluşçuluk (çev.A.Bezirci) Say Yayınları,

Cevizci,A. Felsefe Tarihi, Say Yayınları,2009
Colette, J., Varoluşçuluk, (çev.I. Ergüden) Dost Kitabevi Yayınları,2006
Çizim: James Bonilla

Sırça Fanusta Bir Kelebek sf.28

Çizim: Ceren Demiral

Soledad sf.36

İllüstrasyon: Анастасия Кардашова

Sıradışılığın Şairi CEMAL SÜREYA sf.37

1. Feya Perinçek- Nursel Duruel, Cemal Süreya-"Şairin Hayatı Şiire Dahil", Kaynak Yay. İstanbul 1995, s13
2. Cemal Süreya, On üç Günün Mektupları, YKY, İstanbul, 1998 s.85
3. Göcebe [Şiir]
4. Enver Ercan "Güvercin Curnatası-Cemal Süreya İle Konuşmalar" s.94-95
5. Necati Güngör "Güvercin Curnatası-Cemal Süreya İle Konuşmalar" s.169
6. Cemal Süreya, Sevda Sözleri,1999 İstanbul, YKY, s.12
7. Cemal Süreya, "Üstü Kalsın", "Sevda Sözleri" s.302

